

КАРТА ДНІВ

ВІД АВТОРА БЕСТСЕЛЕРА

ДІМ ДИВНИХ

ДІТЕЙ

РЕНСОМ РІГГЗ

Ransom Riggs

Карта днів

Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»

Riggs R.

Карта днів / R. Riggs — Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»,

ISBN 978-6-17-126317-8

Джейкоб Портман, який нещодавно врятував дивний світ від знищення, повертається додому, у Флориду. З ним пані Сапсан, кохана Емма й вірні друзі. Але є ще дещо... Те, що вириває друзів з ілюзії спокійного життя та штовхає у вир по-справжньому дивних подій. Те, що чатує на Джейкоба, готуючи для нього моторошні випробування. Загадкова карта днів відчиняє браму до давніх епох. За нею — суцільна невідомість...

ISBN 978-6-17-126317-8

© Riggs R.
© Книжный Клуб «Клуб Семейного
Досуга»

Содержание

ПРОЛОГ	5
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ	6
РОЗДІЛ ДРУГИЙ	26
РОЗДІЛ ТРЕТІЙ	48
РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ	65
Конец ознакомительного фрагмента.	66

Ренсом Ріггз

Карта днів

ПРОЛОГ

Ніколи ще не сумнівався я у своєму психічному здоров'ї так сильно, як тієї – найпершої – ночі, коли жінка-пташка з'явилася в супроводі своїх вихованців, щоб урятувати мене від божевільні. Отже, їду я на задньому сидінні машини моїх батьків, затиснутий між моїми мускулястими дядечками, – аж тут раз! – і посеред дороги, наче народжені моєю уявою, стоять непорушною стіною мої диво-друзі та сяють у променях дальнього світла наших фар, наче бойовий підрозділ ангелів.

Ми вдарили по гальмах. Хмара куряви накрила все, що було перед вітровим склом. Невже я начаклував собі їхніх двійників і зараз із глибини мого мозку назовні прорвалося щось схоже на мерехтливую голограму? Цієї миті я ладен був повірити в що завгодно, тільки не в те, що зараз тут знаходяться мої друзі. Для дивних, здавалося, не існувало нічого неможливого, але в їхньому візиті до мене я був упевнений найменше.

То був мій вибір – покинути Диявольський Акр та повернутися додому, куди моїм друзям дороги нема. Я сподівався, що після повернення зможу скласти в одне ціле оці такі різні фрагменти свого життя – повсякденні та дивні, звичайні та незвичайні.

І знову про неможливе: мій дідусь уже намагався жити одночасно на два світи, і йому це не вдалося, і, зрештою, він став чужим і для незвичайної своєї сім'ї, і для звичайної. Відмовившись надати перевагу одному способу життя над іншим, він програв і там, і там – що от мало трапитися і зі мною.

Я звів погляд на постать, котра наближалася до нас крізь напівпрозору завісу пилу.

– Та хто ви, к бісу, такі? – озвався мій батько.

– Альма Ле Фей Сапсан, – почулося у відповідь, – тимчасовий голова Ради імбрин та директорка цих дивних дітей. Ми вже зустрічалися, хоча я не очікую, що ви це запам'ятали. Діти, привітайтеся!

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Те, як наш мозок здатен сприймати щось нове або опиратися цьому, викликає здивування. Я от щойно був пережив найбільш сюрреалістичне літо, яке лише можна було собі уявити, – попострибавши по минулих століттях, попоприборкувавши невидимих монстрів, закохавшись у колишню подругу свого дідуся, що застрягла в часі, – та тільки тепер, опинившись у своєму безбарвному сьогодні, у своєму передмісті у Флориді, у будинку, де я виріс, я усвідомив нарешті всю неймовірність пережитого мною.

Тут зі мною був і Єнох, що розвалився на нашому бежевому розкладному дивані, знай посьорбуючи собі колу з келиха, який належав моєму батькові та на якому було зображено логотип американської футбольної команди «Тампа-Бей Баккенірз»; тут була й Олівія, котра відстебнула свої свинцеві черевики і тепер літала попід стелею, катаючись по колу на лопатях нашого вентилятора; тут були і Горацій та Г'ю, котрі розташувалися на нашій кухні – Горацій вивчав світлини на дверцятах холодильника, а Г'ю тим часом нишпорив у пошуках якогось перекусу; тут була і Клер, котра, від здивування відкривши обидва свої роти, витріщалася на величезну чорну громадину нашого настінного телевізора; тут був і Мілард – декор-журнали моєї матусі, коли він їх гортав, наче самі собою піднімалися понад кавовим столиком, зависали в повітрі та відкривалися, і тільки обриси його босих стоп, видавлені на нашому пухнастому килимі, свідчили, що то був саме він, а не якийсь полтергейст. Це була якась суміш світів, яку я тисячу разів уявляв собі, але ніколи навіть не мріяв, що таке можливо насправді. Але тут і зараз переді мною були мої До та Після, які вступили в конфлікт зі вселенськими силами.

Мілард уже намагався був пояснити мені, як так вийшло, що вони змогли опинитися тут, де, без сумніву, були в повній безпеці, не відчуючи жодного страху. Знищення часової петлі в Диявольському Акрі, яке мало не вбило всіх нас, перезапустило їхні внутрішні годинники. Він так до кінця і не зрозумів чому, але тепер їм більше не загрожувала небезпека несподівано та катастрофічно постаріти під час надто довгого перебування в моєму часі. Віднині вони дорослішатимуть поступово, день у день, так само, як і я, а роки, які вони заборгували вічності, їм пробачено, наче вони й не пропустили більшу частину двадцятого століття, знову та знову проживаючи один і той же щасливий день. Без сумніву, це було диво – безпрецедентний успіх у всій цій дивній історії, – і все ж, як виявилось, воно й наполовину не було настільки дивним для мене, як сам той факт, що вони взагалі опинилися тут: що поруч зі мною стояла Емма, моя чарівна та жвава Емма, чия рука сплелася з моєю, а її зеленкуваті очі сяяли, здивовано оглядаючи кімнату. Це була та сама Емма, про яку я так часто марив довгими самотніми тижнями, що минули звідтоді, як я повернувся додому. На ній була проста сіра сукня, що спадала нижче колін, важкі черевики на пласкій підшві, у яких вона могла і пробігтися, якщо було треба, а її піщано-рудувате волосся було зібране на потилиці в кінський хвостик. Десятиліття, проведені нею в стані залежності від чиєїсь волі, зробили її практичною до глибини душі, але ні ті обов'язки, ні той тягар років, які вона несла на собі, не спромоглися задути в ній ту молоду, дівочу іскру, що так яскраво осявала її зсередини. Емма була водночас і жорсткою, і м'якою; і огидною, і приємною; і старою, і молодою. І все це, що так незбагненно в ній перемішалося, я і любив у ній найбільше. В її душі вистачало місця для всього.

– Джейкобе?

Вона зверталася до мене. Я намагався відповісти, але моя голова саме загрузла в сипучих пісках моїх марень.

Вона помахала мені рукою, потім клацнула пальцями, і її великий палець заіскрився, наче то був кремій, яким щойно вдарили по кресалу. Від несподіванки я здригнувся і прийшов до тями.

– Ой, пробач, – відповів я.

– У яких хмарах ти літаєш?

– Я просто... – Тут я махнув розчепіреною п'ятірнею, наче згрібаючи павутиння, що висіло в повітрі. – Я такий радий бачити тебе, от і все.

Завершення фрази далось мені нелегко, наче я пробував утримати в руках одразу цілу дюжину повітряних кульок.

Її усмішка не змогла приховати легкого занепокоєння.

– Я знаю, це для тебе, напевне, надзвичайно дивно – те, як ми неждано тут опинилися. Сподіваюся, це не дуже тебе шокувало?

– Та ні. Ну, може, трохи. – Я кивнув у бік кімнати, де були всі. Веселий безлад супроводжував наших друзів скрізь, де б вони не з'являлись. – А ти впевнена, що я не сплю?

– А ти впевнений, що не сплю я? – Вона взяла мене за другу руку та міцно стисла її, і тепло та фізична справжність дівчини наче додали цьому світові особливі ваги. – Мені важко сказати, скільки разів, рік у рік, я уявляла собі, як навідуюсь у це містечко.

На якусь мить я відчув сум'яття, а потім... ну, звісно ж. Мій дідусь... Ейб жив тут іще до народження мого татуса; я вже бачив цю його флоридську адресу на тих листах, що зберігала Емма. Зараз її погляд блукав, наче вона мандрувала своїми спогадами, і я відчув непроханий спалах ревності – крім того, я був усім цим збентежений. Вона, як і я, мала право на своє минуле, а також повне право почуватися вільним кораблем у тому штормовому морі, де зіткнулися наші світи.

А тим часом, ніби торнадо, до приміщення увірвалася пані Сапсан. Вона скинула із себе дорожній плащ, під яким виявилась яскрава жокейська блуза із зеленого твіду та брюки для верхової їзди, наче вона щойно прибула сюди верхи на коні. Перетинаючи кімнату, вона безперервно віддавала накази:

– Олівіє, спускайся звідти! Єноху, зніми ноги з дивана!

Потім показала на мене зігнутим пальцем і кивнула в бік кухні.

– Пане Портман, хочу звернути вашу увагу на деякі питання.

Емма пішла разом зі мною, тримаючи мене за руку, за що я був удячний їй: кімната ще й досі кружляла в мене перед очима.

– Може, харе вже лизатися? – гукнув Єнох навздогін. – Ми ж тільки прийшли!

Емма враз вільною рукою махнула в його бік та підсмалила йому волосся на маківці. Єнох сахнувся назад і став бити себе долонями по тліючому тімені. І сміх, який вирвався з моїх грудей, здалося, помітно освіжив мені голову.

Так, мої друзі були справжніми і вони були тут. А крім того, пані Сапсан сказала, що вони трохи погостують у мене. Дізнаються трохи про сучасний світ. Влаштують собі канікули – чесно зароблені, якщо згадати злиденність Диявольського Акра, котрий став для них тимчасовим притулком, після того як було знищено їхній величний стародавній будинок на острові Кернгольм.

Звісно ж, вони були бажаними гостями і я був невимовно радий прийняти їх. Але як? Що робити з моїми батьками та дядьками, котрих у цю саму мить у гаражі стереже Бронвін? Це неможливо було вирішити одразу, тож я відклав це на потім.

Уже біля відчиненого холодильника пані Сапсан почала вичитувати Г'ю. Вони обоє у своєму вбранні цієї миті виглядали настільки недоречно поміж сучасного начиння з іржостійкої сталі та ребристих країв умеблювання модернової кухні моїх батьків, наче актори, які випадково забрели не на той знімальний майданчик. Г'ю розмахував шматком запакованого в поліетилен плетеного сиру й виправдовувався:

– Та тут уся їжа якась ненормальна, а я не їв уже кілька століть!

– Не перебільшуй, Г'ю, – заперечила пані Сапсан.

– А я не перебільшую! Востаннє ми снідали в Диявольському Акрі у 1886 році!

А потім, виходячи з нашої комори, озвався Горацій:

– Я завершив свою інвентаризацію і відверто шокований. Один мішечок харчової соди, одна бляшанка засолених сардин та одна коробка суміші для бісквітів, яка кишить довгоноси-ками. Уряд що, видає йому продукти за картками? Зараз війна?

– Ми зазвичай замовляємо їжу з доставкою, – відповів я, наблизившись до нього. – Мої батьки по-справжньому не готують.

– Тоді навіщо їм оця офігенно велика кухня? – вигукнув Горацій. – Може, я і досвідчений шеф-кухар, але я не можу зробити щось із нічого!

Правда була в тому, що мій батько побачив колись оцю кухню в якомусь дизайнерському журналі й вирішив, що повинен її мати. Він виправдовував витрати на її придбання тим, що вони окупляться, щойно він навчиться готувати та почне влаштовувати казкові кулінарні вечірки для всієї сім'ї, але, як і більшість його планів, ця затія також провалилася вже після кількох уроків кулінарії. Тож тепер ми мали цю надзвичайно дорогу кухню, яку використовували переважно, щоби приготувати заморожені напівфабрикати або розігріти вчорашню доставку. Та, замість сказати це вголос, я просто знизав плечима.

– Я впевнена, у найближчі п'ять хвилин від голоду ви не помрете, – сказала пані Сапсан та вигнала з кухні обох: і Горація, і Г'ю.

– Отже, так, – звернулася вона потім до мене. – Я бачила, вас трохи похитувало, пане Портман. Із вами все гаразд?

– Із кожною хвилиною дедалі краще, – відповів я дещо збентежено.

– Імовірно, це у вас легкий напад петельного десинхронозу, – заявила пані Сапсан. – Певні процеси уповільнились. Це абсолютно нормально для мандрівників у часі, особливо для новачків.

Усе це вона мені казала через плече, ні на мить не припиняючи ходити по кухні та зазира-рати до кожної кухонної шафки.

– Симптоми зазвичай безсистемні, хоча й не завжди. Як довго ви вже відчуваєте запаморочення?

– Звідтоді, як ви тут з'явилися. Але, правда, зі мною все добре...

– Як щодо виразок, патологічних наростів, мігреней?

– Нема.

– Раптове порушення розумової діяльності?

– А-а... це коли щось із пам'яттю?

– Петельний десинхроноз, якщо його не лікувати, це не жарт, пане Портман. Від цього навіть помирають. О! Печиво! – це вона знайшла в одній із шафок коробочку з печивом, витрусила одну штуку собі на долоню та відправила її до рота.

– А слимаки в калі? – продовжила вона, пережовуючи.

Я ледве не вдавився сміхом:

– Нема.

– Незапланована вагітність?

Емма відсахнулася:

– Ви приколюєтесь!

– Наскільки нам відомо, принаймні один раз таке вже було, – сказала пані Сапсан. Вона відклала коробку з печивом та пильно подивилася мені в очі. – Та особа була чоловіком.

– Я не вагітний! – заявив я доволі голосно.

– І слава богу! – почулося з вітальні.

Пані Сапсан поплескала мене по плечі:

– Схоже, що ви чистий. Однак, я повинна була вас попередити.

– І добре, що ви не зробили цього раніше, – відказав я, подумавши, що інакше це пере-творило б мене на параноїка, котрий ще місяць тому почав би потайки робити тести на вагіт-

ність та вишукувати слимаків у власному калі. І мої батьки вже давно запроторили б мене до якоїсь психіатричної лікарні.

– Доволі чесно, – підсумувала пані Сапсан. – А тепер, перш ніж ми зможемо розслабитися та насолодитися компанією одне одного, поговоримо про справи.

І вона почала кроками описувати вузьке коло між двокамерною духовкою та кухонною раковиною.

– Пункт перший: безпека та захист. Я вже дослідила периметр будинку. Усе нібито спокійно, але зовнішність буває оманливою. Чи є щось, що я повинна знати про ваших сусідів?

– Що, наприклад?

– Кримінальне минуле? Схильність до насильства? Колекції вогнепальної зброї?

У нас було лише двоє сусідів: древня, як світ, місіс Мелловруз – прикута до інвалідного візка вісімдесятирічна жінка, котра покидала свій будинок тільки за допомогою доглядальниці, що жила разом із нею, та одна німецька пара, котра більшу частину року проводила десь у іншому місці, залишаючи свій дім, свій велетенський «Макменшн» у стилі Кейп-Код, порожнім весь час, окрім зими.

– Місіс Мелловруз може проявляти надмірну цікавість, – повідомив я. – Але поки прямо в неї під вікнами не з'явиться хтось обурливо дивний, думаю, клопоту вона нам не завдасть.

– Прийнято, – погодилась пані Сапсан. – Пункт другий: чи не відчували ви, звідтоді як повернулися додому, присутності порожняків?

Я відчув, як у мене підскочив тиск при тому слові, яке вже протягом кількох тижнів не торкалося ні моїх вуст, ні моїх думок.

– Ні, – відказав я швидко. – А що? Були нові напади?

– Ні, не було. Навіть нічого про них не чути. Але це мене і тривожить. А тепер про вашу сім'ю...

– А хіба ми їх не всіх повбивали чи полонили в Диявольському Акрі? – зауважив я, не готовий так миттєво залишати тему порожняків.

– Не всіх. Після нашої перемоги невелика група їх разом із деякими витворами врятувалася, і ми думаємо, що вони втекли до Америки. І хоча я й сумніваюся, що вони коли-небудь наблизяться до вас особисто – насмілюся висловити думку, що вони засвоїли попередній урок, – та все ж, можу припустити, що вони знову щось затівають. Додаткова обережність зайвою не буде.

– Вони бояться тебе, Джейкобе, – з гордістю промовила Емма.

– Бояться? – спитав я.

– Після такого прочухана, що ти їм дав, вони були б дурні, якби не боялися, – з іншого краю кухні пролунав голос Міларда.

– Виховані люди не підслуховують особисті розмови! – гнівно зауважила пані Сапсан.

– Я не підслуховував – я зголоднів. А ще, мене послали попросити вас не викрадати в нас Джейкоба. Ми ж таки пройшли страшенно довгий шлях, щоб побачитися з ним.

– Вони дуже скучили за Джейкобом, – звернулася до пані Сапсан Емма. – Майже як я.

– Здається, настав час звернутися вам до всіх, – мовила до мене пані Сапсан. – Виступіть із вітальною промовою. Викладіть їм основні правила.

– Основні правила? – здивувався я. – Які саме?

– Вони – мої вихованці, пане Портман, але це – ваше місто і ваш час. Мені буде необхідна ваша допомога, щоб не дати їм ускочити в халепу.

– Просто не забувай їх годувати, – додала Емма.

Я повернувся до пані Сапсан:

– А що ви казали про мою сім'ю?

Не можна ж назавжди залишати їх в'язнями в гаражі, і мене хвилювало те, як ми збираємося з ними вчинити.

– Не хвилюйтеся, – заспокоїла мене пані Сапсан, – Бронвін тримає ситуацію під контролем.

Та ледве ці слова злетіли з її губ, як із боку гаража почувся неймовірний гуркіт, наче впала стіна. Від струсу окуляри, що лежали на полиці коло дверей, котрі вели в гараж, полетіли на підлогу та розбились.

– Схоже, що ситуація зовсім не під контролем, – прокоментував подію Мілард.

А ми вже бігли.

– Усім лишатися на місці! – заволала пані Сапсан у бік вітальні.

Я рвонув із кухні в кінець холу, Емма зразу за мною. Мене переповнював адреналін. Я навіть не знав, що побачу, коли ми забігали до гаража. Дим? Кров? Звук був як від вибуху, але чого я ніяк не міг передбачити, так це те, що знайду своїх батьків і дядьків у нашій машині в повній відключці та блаженно-тихими, наче сонні немовлята. Задньою своєю частиною автомобіль знаходився у величезній ум'ятині, яку він зробив в опущених ролетних воротах гаража, а бетонна підлога навколо була засіяна уламками розбитої задньої фари. Двигун був увімкнений та працював на холостому ходу.

Бронвін стояла біля передньої частини авто з відірваним бампером напереваги.

– Ой, мені так шкода. Я не знаю, що трапилося, – промовила вона та випустила бампер, і той упав із розкотистим «дзен-н-нь».

Усвідомлюючи, що мені необхідно заглушити двигун, перш ніж ми всі тут почадіємо, я підбіг до дверцят із боку водія. Ручку було заблоковано. Ну, звісно ж: моя сім'я зачинилася від Бронвін. Я впевнений, вони були нажахані.

– Я можу відчинити, – озвалася Бронвін. – Відійди назад!

Вона вперлася ногами та схопилася обома руками за ручку.

– Що ти?.. – Я ще не встиг спитати, а вона одним потужним ривком угору вже вирвала дверцята, зірвавши їх із завіс. Але, враховуючи їхню вагу та прикладену до них енергію, дверцята не припинили свій рух, а, вирвавшись із рук дівчини, пролетіли через усе приміщення та врізалися в дальню стіну, пробивши її. Я навіть відчув, як ударна хвиля від зіткнення штовхнула мене назад.

– Ой, попала, – пролепетала Бронвін у відносній тиші (якщо не рахувати роботи двигуна на нульовій передачі).

Гараж почав нагадувати мені деякі з тих розбомблених будівель, що я бачив у Лондоні під час війни.

– Бронвін! – крикнула Емма, опускаючи руки, якими щойно прикривала собі маківку. – Ти ледве не відірвала комусь голову!

Я пірнув в отвір, що виник на місці вирваних дверцят, потягнувся рукою повз сплячого батька, що знай собі хропів, та вирвав ключі із замка запалювання. Моя мати спала в батька на плечі. На задньому сидінні в обіймах одне одного спали мої дядьки. Незважаючи на гамір навколо, ніхто з тих, хто в машині, навіть не ворухнувся. Я знав лише один засіб, який міг уганяти людей у такий глибокий сон, – це порошкоподібний виріб Матінки Пилок. Коли я виліз із машини, то побачив Бронвін, котра тримала в руці кисет із цим засобом та намагалася пояснити, що сталося.

– Той чоловік іззаду, – промовила вона, показуючи пальцем на мого дядька Боббі, – я бачила, як він дістає свій... маленький такий...

Вона дістала з кишені дядьків телефон.

– Мобільник, – підказав я.

– Точно, його, – продовжувала вона. – Так я його відібрала. І тоді вони так оскаженіли, як згряя тхорів у мішку. І тоді я зробила так, як пані Сапсан мені показувала...

– Ти застосувала порошок? – спитала пані Сапсан.

– Я дмухнула ним точно на них, але вони не заснули одразу. Джейкобів тато завів машину, але замість поїхати вперед, він... він... – Бронвін показала рукою на пом'яті гаражні ворота. Слова в неї закінчилися.

Пані Сапсан погладила її по руці:

– Усе гаразд, дороженька. Ти все зробила правильно і точно.

– Ага, – озвався Єнох. – Точно в стіну.

Ми озирнулися та побачили інших дітей, які спостерігали за нами, щільно збившись у проході до вітальні.

– Я наказувала всім лишатися на місці, – зауважила пані Сапсан.

– Після такого? – заперечив Єнох.

– Пробач мені, Джейкобе, – звернулася до мене Бронвін. – Вони так сварилися, і я не знала, що робити. Я ж не зашкодила їм?

– Гадаю, ні, – відповів я. Я вже колись був випробував на собі солодкий сон, викликаний порошком Матінки Пилок, і цей гараж був не найгіршим місцем, щоби комусь провести в ньому ще кілька годин. – Можу я побачити телефон мого дядька?

Бронвін передала його мені. Екран був розбитий і вкритий тріщинами, схожими на павутину, але, коли засвітився, виявився читабельним. На ньому я побачив низку есемесок від моєї тітки:

«Що сталося?»

«Коли будеш дома?»

«Все ОК?»

У відповідь дядько Боббі почав був набирати «ВИКЛИЧ КОПІВ», а потім, вочевидь, збагнув, що він і сам легко міг би їх викликати. Але Бронвін забрала в нього телефон, перш ніж він устиг. Якби вона спізнилася хоч на кілька секунд, до нас, либонь, навідалися би спецпризначенці. У мене аж у грудях здавило, коли я зрозумів, як легко наше становище могло стати небезпечним та складним. «Блін, – подумав я, переводячи погляд із розбитого автомобіля на розбиту стіну, а з неї на розбиті гаражні ворота. – Уже стало».

– Не хвилюйся, Джейкобе. Я справлялася і з набагато гіршими ситуаціями. – Пані Сапсан походжала навколо автомобіля, оцінюючи збитки. – Твоя сім'я міцно спатиме аж до ранку, і, насмілюся зауважити, нам слід спробувати зробити так само.

– А що потім? – стривожено запитав я. І вже почав пітніти: у гаражі з некондиційованим повітрям було задущно.

– Коли вони прокинуться, я зітру їхні останні спогади та відправлю твоїх дядьків по домівках.

– А що як вони?..

– Я поясню їм, що ми – далекі родичі з боку батька, приїхали з Європи, щоб ушанувати пам'ять Ейба на його могилі. А що стосується твоєї відправки до психіатричної лікарні, то тепер ти відчуваєшся набагато краще і відповідного лікування там не потребуєш.

– А що?..

– О, ще й як повірять; звичайні дуже добре піддаються навіюванню після стирання пам'яті. Можливо, я могла б навіть переконати їх, що ми – гості з колонії на Місяці.

– Пані Сапсан, будь ласка, припиніть.

Вона посміхнулася:

– Мої вибачення. Століття в ролі директорки привчають передбачати запитання з практичних міркувань. А тепер, діти, ходімо: нам необхідно обговорити правила поведінки на

наступні кілька днів. Нам багато треба вивчити про теперішній час, а часу в нас тепер на це вивчення немає.

Вона стала виштовхувати дітей із гаража, а вони тим часом закидали її питаннями та скаргами:

– А як надовго ми тут? – запитувала Олівія.

– А можна нам уранці сходити роздивитися все навколо? – запитувала Клер.

– Я хотів би з'їсти що-небудь, перш ніж зникну з лиця Землі, – скаржився Мілард.

Дуже скоро я залишився в гаражі сам, забарившись почасти тому, що мені було неспокоїно на душі через необхідність покинути тут свою сім'ю на всю ніч, а також тому, що я переживав через неunikне стирання їхньої пам'яті. Пані Сапсан здавалася впевненою, але цього разу стирання повинне бути більшим за те, яке вона проводила на них у Лондоні, коли з їхньої пам'яті було видалено лише близько десяти хвилин. Що коли вона не зітре достатньо або ж зітре забагато? Що коли мій тато забуде все, що він знав про птахів, або моя мама цілковито забуде французьку мову, яку вона вивчала в коледжі?

Хвилину я дивився, як вони сплять, і на душі було важко. Раптом я відчув себе стривоженим дорослим, тоді як моя сім'я здавалася мені маленькими дітьми – вразливими, сумирними, трохи заслениними.

Можливо, був інший шлях.

Крізь відчинені двері наполовину висунулась Емма:

– Усе окей? Я думаю, хлопці вчинять заколот, якщо якнайскоріше не з'явиться вечерея.

– Я не впевнений, що повинен залишити їх, – сказав я, кивнувши на мою сім'ю.

– Вони нікуди не підуть, і за ними не треба наглядати. З отриманою дозою вони, не чуючи ніг, спатимуть аж до завтрашнього полудня.

– Я знаю. Просто... мені трохи неспокоїно на душі.

– Ти не повинен переживати, – вона підійшла і стала поряд, – це не твоя провина. Узагалі.

Я кивнув:

– Це здається трохи сумним – усе це.

– Що саме?

– Що син Ейба Портмана ніколи не дізнається, яким незвичайним чоловіком був його батько.

Емма поклала мою руку собі на плечі, опинившись так у моїх обіймах.

– Я думаю, що в сто разів сумніше те, що він ніколи не дізнається, яким незвичайним чоловіком є його син.

І щойно я нахилився, щоби поцілувати її, як у моїй кишені задзижчав телефон мого дядька. Ми обоє від несподіванки здригнулися. Я дістав його та прочитав нову есемеску від моєї тітки:

«Дурко Дж уже в дурці?»

– Що це? – спитала Емма.

– Нічого важливого.

Я знову поклав телефон до кишені та став обличчям до дверей.

І несподівано ідея залишити свою сім'ю в гаражі на цілу ніч здалася мені не такою вже й поганою.

– Ходімо придумаємо щось із вечерею.

– Ти впевнений? – спитала Емма.

– Цілком.

Коли ми виходили, я вимкнув світло.

Я запропонував замовити піцу – там, де є пізня доставка. Лише деякі з дітей знали взагалі, що таке піца, а слово «доставка» було для них абсолютно чужинське поняття.

– Її готують десь та приносять тобі додому? – спитав Горацій, наче сама думка про це певною мірою була ганебною.

А Бронвін запитала:

– Піца – це щось із флоридської кухні?

– Не зовсім, – відповів я. – Але повірте, вона вам сподобається.

Я подзвонив у прийом групових замовлень, і ми у вітальні повсідалися на кушетках та стільцях чекати, поки привезуть. Пані Сапсан прошепотіла мені на вухо: «Гадаю, зараз саме час для твоєї промови». І, не чекаючи на відповідь, вона прочистила горло та оголосила на всю кімнату, що я хочу щось сказати. Тож я підвівся та почав дещо незграбно імпровізувати:

– Я такий радий, що всі ви тут. Не впевнений, чи відомо вам, куди моя сім'я везла мене цього вечора, але то було не дуже хороше місце. Я маю на увазі... – завагався я. – Я маю на увазі, воно може бути хорошим для деяких людей, ну там, знаєте, зі справжніми психічними проблемами, але... коротше, народе, ви врятували мою жопу.

Пані Сапсан насупила брови.

– А ти врятував наші... зади, – відказала Бронвін, зиркнувши на директорку. – Ми тільки повернули борг.

– Ну... дякую. Коли ви тільки з'явилися, я подумав, що ви сон. Звідтоді, як ми зустрілися, я безперервно мріяв про те, щоб ви до мене завітали. Тож було доволі важко повірити, що це відбувається насправді. Хай там як, річ у тому, що ви тут, і я сподіваюсь, що ви будете почуватися тут такими ж бажаними, як почувався я у вас, коли прийшов був, щоб залишитися у вашій часовій петлі.

Несподівано засоромившись, я різко опустив голову та уп'явся поглядом у підлогу:

– Тож, загалом, вражений, що ви тут. Люблю вас, народе. Кінець.

– Ми теж тебе любимо! – вигукнула Клер, зіскочила зі свого місця та побігла мене обнімати. Зразу ж до неї приєдналися Олівія та Бронвін, а за мить уже майже всі намагалися задущити мене у ведмежих обіймах.

– Ми дуже щасливі, що ми тут, – сказала Клер.

– А не в Диявольському Акрі, – додав Горацій.

– Ми завжди будемо дуже весело проводити час! – проспівала Олівія.

– Пробач, ми зламали частину твого будинку, – озвалася Бронвін.

– Що означає «ми»? – запитав Єнох.

– Не можу дихати... – Я хапнув ротом повітря. – Сильно здавили...

Юрба навколо трохи розступилася, щоб я міг дихнути. І тоді в щілину, що утворилася, уліз Г'ю та штовхнув мене в груди:

– Ти ж знаєш, що ми не всі тут, правда ж?

Навколо нього швидкі нервові кола нарізала самотня бджола. Усі подалися назад, даючи Г'ю та його сердитій бджолі певний простір.

– Коли ти сказав, що радий, що ми були усі, – так ми тут не всі.

Мені вистачило миті, щоби зрозуміти, що він мав на увазі, і тоді мені стало соромно.

– Пробач мені, Г'ю. Я не забув про Фіону.

Він подивився вниз, на свої пухнасті смугасті шкарпетки:

– Інколи мені здається, наче всі, крім мене, про неї забули.

Його нижня губа затремтіла, і тоді він міцно стис кулаки, щоби припинити це.

– Вона не мертва, ти ж знаєш, – продовжив він.

– Сподіваюсь, це правда.

Він із викликом глянув мені просто в очі:

– Не мертва.

– Окей. Не мертва.

– Я дуже сумую за нею, Джейкобе.

– Ми всі сумуємо, – відказав я. – Я не забув її й ніколи не забував.

– Вибачення прийнято, – сказав Г'ю, затим витер собі обличчя, повернувся на підборах та вийшов із кімнати.

– Повірте мені, – озвався Мілард за мить, – це був прогрес.

– Тепер він із нами навіть не розмовлятиме, – промовила Емма. – Він розлючений і не захоче дивитися правді в очі.

– А ви не думаете, що, припустімо, Фіона могла якось вижити? – спитав я.

– Я оцінив би це як малоймовірне, – відповів Мілард.

Пані Сапсан поморщилася та приклала пальця до губ, безшумно ковзнула до нас через усю кімнату, поклала нам руки на спини та почала таємну нараду.

– Ми відправили запит до кожної часової петлі та до кожної громади дивних, із якими ми контактуємо, – повідомила вона тихо. – Ми розповсюдили офіційні комюніке, інформаційні бюлетені, фотографії, детальний опис Фіони. Я навіть відправила голубиних скаутів пані Королик, щоб вони там оглянули всі ліси. Досі нічого.

Мілард зітхнув:

– Якби вона, бідолашна, була жива, хіба вона б уже не з'явилася тут? Нас неважко знайти.

– Я теж так думаю, – сказав я. – А ніхто не пробував шукати її... м-м?..

– Її тіло? – спитав Мілард.

– Міларде, будь ласка, – обурилася директорка.

– Це було неделікатно? Мені слід було вибрати менш точний термін?

– Просто розмовляй тихіше, – шикнула на нього пані Сапсан.

Міларду не бракувало почуттів; просто йому не завжди вдавалося брати до уваги почуття інших.

– Падіння, яке, можливо, убило Фіону, – продовжив Мілард, – сталося в часовій петлі, розташованій у звіринці пані Королик, котрий звідтоді лежить у руїнах. Якщо її тіло було там, його вже неможливо відновити.

– Я от усе думаю, чи проводити поминки, – промовила пані Сапсан. – Але я не можу навіть порушити цю тему без того, щоб у Г'ю не стався новий напад депресії. Боюся, що, якщо ми будемо тиснути на нього надто сильно...

– Він навіть не приймає більше нових бджіл, – зауважив Мілард. – Каже, що не зможе полюбити їх так само, як тих, котрі бачили Фіону, тому він тримає тільки тих, які на сьогодні мають уже доволі похилий вік.

– Схоже, що зміна обстановки може піти йому на користь, – висловив я надію.

І в цю мить пролунав дверний дзвінок. І саме вчасно, бо загальний настрій у кімнаті з кожною секундою дедалі погіршувався.

Клер та Бронвін спробували піти за мною до входних дверей, але пані Сапсан перехопила їх.

– О, я так не думаю! Ви ще не готові розмовляти зі звичайними.

Я не думав, що був великий ризик у їхній зустрічі з розносником піци... поки не відчинив двері та не побачив там хлопця, якого я знав зі школи та який у цей момент балансував стопкою коробок із піцою в руках.

– Дев'яносто чотири шістдесят, – пробубонів він, а потім, упізнавши мене, кивнув: – О, блін! Портман?

– Джастін! Овва!

Його звали Джастін Пампертон, хоча всі його називали Памперс. Він був одним із тих обкурених скейтбордистів, які часто каталися на наших шкільних паркувальних майданчиках.

– Гарно виглядаєш, – продовжив він. – Тобі, типу, вже краще?

– Ти про що? – поцікавився я, хоча насправді й не хотів знати, що він мав на увазі, тому намагався відрахувати йому гроші якнайшвидше. (Перед цим я пограбував ту шухляду в комоді моїх батьків, де вони серед шкарпеток завжди тримали пару сотень баксів у ничці.)

– Гомонять, що ти, типу, зійшов із рейок. Без образ.

– А-а... ні, – відповів я. – Я в порядку.

– Правда, – кивнув він на знак згоди, наче тупа покиван-статуетка. – Бо те, що я чув, було...

Він зупинився на половині речення: у домі хтось засміявся.

– Чуваче, у тебе просто зараз вечірка?

Я взяв піцу та запхав купюри йому в руку:

– Щось таке. Тримай бабло.

– Із дівками? – Він спробував зазирнути всередину, але я став перед ним. – Я кінчаю за годину. Можу захопити пива...

Я ще ніколи не хотів так сильно скинути когось зі своєї веранди.

– Пробач, це мої особисті справи.

На нього це справило враження:

– Удачі тобі, друже! – Він підняв руку, щоб «дати п'ять», але тут до нього дійшло, що в мене руки зайняті піцою, тож він стис долоню в кулак та потряс ним. – Побачимось за тиждень, Портмане.

– За тиждень?

– Школа, бро! На якій планеті ти живеш?!

І він, похитуючи головою та сміючись сам до себе, побіг підтюпцем до свого хетчбека, що весь цей час тихо диркав собі на холостих обертах.

Коли піцу було розподілено, розмови припинилися та протягом аж цілих трьох хвилин чулося тільки плямкання губ і ненавмисне задоволене порохкування. Під час цього відносного затишшя я все повторював у голові слова Джастіна. До школи тиждень, а я про це якось забув. Іще до того, як мої батьки дійшли висновку, що я божевільний, та пробували ізолювати мене, я вирішив був повернутися до школи.

Мій план полягав у тому, щоб залишатися вдома рівно стільки, скільки необхідно буде для закінчення школи, а потім злізти до Лондона – і таким чином я міг би знову бути з Еммою та моїми друзями. Але тепер мої друзі – такі далекі, як я думав, – і їхній світ – такий недоступний, як я думав, – опинилися в мене на порозі, і все змінилося за одну ніч. Тепер мої друзі могли вільно мандрувати скрізь (і в будь-який час), де б захотіли. Чи міг я тепер уявити себе щодня на нескінченних уроках, перервах на ланч та обов'язкових зборах, тоді як оце все чекало й на мене?

Може й ні, але саме в той момент вирішити це було доволі складно – із піцою на колінах та головою на плечах, яка йшла обертом від можливих перспектив. До школи залишався ще цілий тиждень. Час був. А просто тоді все, що я мав робити, це їсти та насолоджуватися компанією своїх друзів.

– Це найкраща їжа у світі! – заявила Клер із повним ротом розтопленого тягучого сиру.

– Я тепер їстиму це щовечора!

– Ні, якщо хочеш прожити ще хоч тиждень, – прокоментував Горацій, із досконалою точністю вибираючи маслини зі своєї скибочки. – Тут солі більше, ніж у всьому Мертвому морі.

– Боїшся розжиріти? – розсміявся Єнох. – Жирний Горацій. Я хотів би на це глянути.

– Я боюсь, що мене рознесе, – поправив Горацій. – Моє вбрання скроєне в строгому стилі, на відміну від мішків, у які вдягаєтесь ви.

Єнох оглянув свій одяг – сіра, без коміра, сорочка під чорним жилетом, обшарпані чорні штани та лаковані шкіряні туфлі, які давно втратили свій блиск.

– Я придбав це в Парі, – слово «Париж» він вимовив на французький лад, із відповідним акцентом, – в одного модного хлопця, котрому воно більше не було потрібне.

– У мертвого хлопця, – вставила Клер, і її губи скривилися від огиди.

– Похоронні салони – це найкращі секонд-хенд-бутики у світі, – заперечив Єнох, відкушуючи величезний шмат піци. – Просто треба встигнути забрати одяг до того, як його тимчасовий власник почне гнити.

– Ну от, весь апетит перебив, – пробурчав Горацій, пожбуривши свою тарілку на кавовий столик.

– Візьми й доїж! – насварилася на нього пані Сапсан. – Ми не марнуємо їжу!

Горацій зітхнув і знову взявся за тарілку.

– Інколи я заздрю Нулінгсу, він міг би набрати зайвих сто фунтів¹, і ніхто цього б не помітив.

– Я доволі стрункий, до твого відома, – озвався Мілард, а затим пролунав звук, наче хтось лягнув себе долонею по голому череву. – Підійди помадай, якщо не віриш.

– Я пас, дякую.

– Заради пташки, одягнися, Міларде, – проказала пані Сапсан. – Що я казала про непотрібну нагоду?

– Яке це має значення, якщо мене ніхто не бачить? – заперечив Мілард.

– Це поганий смак.

– Але тут так спекотно!

– Негайно, пане Нулінгс!

Мілард підвівся із кушетки та, легким вітерцем прошеlestівши мимо нас, пробурчав щось про якихось «святенниць», а за хвилину повернувся з нетуго намотаним на поясі банним рушником. Але пані Сапсан цей варіант також не прийняла та відправила Міларда назад. Коли той повернувся вдруге, то на ньому вже було те, що він поцупив із своєї особистої шафи: туристські чоботи, шерстяні штани, пальто, шарф, шапка та рукавички.

– Міларде, так тебе вб'є тепловий удар! – вигукнула Бронвін.

– Зате ніхто не муситиме уявляти мене в костюмі Адама! – відказав він, і це справило бажаний ефект на пані Сапсан, розізливши її. Вона заявила, що їй наразі треба ще раз перевірити стан нашої зовнішньої безпеки, та вийшла із кімнати.

Вибухнув сміх, який перед цим більшості з нас ледве вдавалося стримувати.

– Ти бачив її обличчя? – спитав Єнох. – Вона ладна була тебе вбити, Нулінгсе!

Динаміка стосунків між дітьми та пані Сапсан трохи зсунулася в іншу площину. Тепер вони здавалися більше схожими на тінейджерів – справжніх, які помалу починали вже піддавати сумніву її авторитет.

– Ви всі невиховані! – крикнула Клер. – Припиніть негайно!

Отже, не всі сумнівалися в авторитеті їхньої директорки.

– А не здається тобі докучливим, коли тебе повчають через якусь дрібничку? – запитав Мілард.

¹ В англomовних країнах фунт – це одиниця вимірювання маси, що, як правило, дорівнює 0,45 кг. (Тут і далі прим. перекл.)

– Дрібничку! – вигукнув Єнох та знову вибухнув сміхом. – У Міларда там дріб... ай!

Це Клер укусила його за плече своїм ротом на потилиці, і поки Єнох потирив те місце, вона відповіла Міларду:

– Ні, мені не здається. І це дивно з твого боку, що в змішаній компанії ти голий без усякої поважної причини.

– А, дурня, – не погодився Мілард. – Чи непокоїть це когось іще?

Усі дівчата підняли руки.

Мілард зітхнув.

– Ну, добре. Я постараюсь бути повністю одягнутим віднині та на віки, аби моя біологія більше нікого не напружувала своїми голими фактами.

А далі ми все говорили та говорили. Треба було так багато надолужити. Ми так швидко та непомітно скотилися до легкого панібратства, що здавалося, наче ми не бачились лише кілька днів, а насправді минуло вже шість тижнів. Багато що трапилося за цей час – принаймні з ними, – але до мене долітали тільки уривчасті повідомлення, які я отримував із листів, що їх мені надсилала Емма. Мої друзі по черзі описували мені свої пригоди, що вони пережили, досліджуючи дивні місця, куди вони потрапляли через Панконтуркон. Правда, вони бували тільки в тих часових петлях, котрі попередньо були перевірені імбринами та визнані ними безпечними, оскільки не було достеменно відомо, які загрози чаяться за іншими дверима Панконтуркону.

Вони відвідали часову петлю в Стародавній Монголії та бачили там одного дивного пастуха, який розмовляв мовою овець, скеровуючи свою отару без допомоги палиці або пса, а тільки власним голосом. Олівії найбільше сподобалася мандрівка до петлі в Атлаських горах, що в Північній Африці, бо там в одному маленькому містечку жили такі ж, як і вона, дивні, котрі вмели левітувати. Скрізь понад містечком було натягнуто сіть, тож люди могли цілими днями пересуватися в усіх напрямках, не прив'язуючись до чогось важкого внизу, і все знай собі стрибали з місця на місце, наче акробати в невагомості. Існувала одна дуже популярна серед мандрівників часова петля і в басейні Амазонки: там було одне фантастичне місто, побудоване з живих дерев, чиє коріння та віття, дивним чином переплетене між собою, утворювало дороги, мости та будинки. Тамтешні дивні вмели маніпулювати рослинами так само, як і Фіона, – і Г'ю виявився настільки шокований та вражений цим фактом, що майже одразу поспішив звідти геть та повернувся назад до Диявольського Акра.

– Було спекотно та дуже дошкуляли комахи, – розповідав далі Мілард, – але місцеві були неперевершено люб'язними та показали нам, як вони виготовляють із рослин фантастичні ліки.

– А ще вони ходять на риболовлю зі спеціальною отрутою, яка тимчасово паралізує рибу, але не вбиває, – додала Емма, – і вони можуть просто вибрати з води тільки ту, яка їм потрібна. Дуже розумно.

– Були ще й інші мандрівки, – озвалася Бронвін. – Ем, покажи Джейкобу свої знімки!

Емма, що сиділа поруч зі мною, підхопилася з кушетки та побігла діставати світлини зі свого багажу. За хвилину вона повернулася з фотографіями в руці, і ми всі розсілися під торшером, щоб їх подивитися.

– Я лише недавно почала фотографувати і досі реально не знаю, як це в мене виходить...

– Не будь такою скромною, – сказав я. – Деякі з твоїх фото ти мені вже надсилала в листах, і вони були чудові.

– Ой, а я й забула.

Емма була якою завгодно, але не хвалькуватою. Та при цьому вона не боялася сурмити на весь світ про свої досягнення, якщо це стосувалося того, що вона вмела робити добре. Отже,

той факт, що вона засоромилася від згадки про її фотографії, означав лише, що вона дуже до себе вимоглива. На щастя для нас обох – оскільки прикидатися, зображуючи захоплення, я вмію дуже погано, – вона була справжнім талантом. Але, при тому що композиція, експозиція і все таке було на висоті (не те щоб я був експертом), по-справжньому цікавими ті знімки робив зміст зображеного на них – цікавими та жахливими.

На першому фото було десь близько дюжини людей, убраних у одяг часів королеви Вікторії, які позували, як позують випадкові люди на пікніку, стоячи на неймовірно перекошених покрівлях будинків, а ті виглядали так, наче їх потрощив якийсь сердитий гігант.

– Землетрус у Чилі, – пояснила Емма. – Виготовлено на неякісному фотопапері, який, на жаль, сильно зістарився, після того як ми покинули Диявольський Акр.

Сказала і зразу ж перейшла до наступної світлини. Там був потяг, який зіскочив із рейок та завалився на бік. А ще там же були діти – дивні переважно, – котрі сиділи та стояли довкола, усміхаючись, наче в ті старі добрі часи ця подія була для них розвагою.

– Аварія потяга, – прокоментував Мілард. – Він віз якісь леткі хімікалії, і за кілька хвилин по тому, як було зроблено цей знімок, ми, відступивши на безпечну відстань, спостерігали, як він загорівся, а потім пролунав страшенний вибух.

– А заради чого були ці мандрівки? – запитав я. – Це мені видається набагато менш цікавим, ніж відвідати якусь круту петлю на Амазонці.

– Ми допомагали Шарону, – відповів Мілард. – Пам’ятаєш його – високий такий човняр із Диявольського Акра, у плащі? Щури замість друзів?

– Як таке забудеш!

– Зараз він розробляє нову та покращену версію свого туру по місцях великого голоду та великих пожеж, використовуючи часові петлі Панконтуркону, і для цього одну з версій він попросив нас протестувати. А ще там, окрім чилійського землетрусу та аварії потяга, у Португалії було одне містечко, де дощило кров’ю.

– Серйозно? – здивувався я.

– Я там не була, – відказала Емма.

– От і добре, – сказав Горацій. – Наш одяг було там безнадійно забруднено.

– Бачу, ви проводите час набагато цікавіше, ніж я, – підбив я підсумок. – Здається, звідтоді, як я востаннє вас бачив, я покидав свій дім лише десть разів із шість.

– Думаю, це скоро зміниться, – озвалася Бронвін. – Я завжди хотіла побачити Америку. А особливо цей час. А Нью-Йорк дуже далеко?

– Боюся, що так, – відповів я.

– Жаль, – відказала вона, занурюючись у диванні подушки.

– А я хотіла б побувати в Мансі, що в Індіані, – повідомила Олівія. – Бо в путівнику сказано, що ви ще не жили, якщо не бачили Мансі.

– У якому путівнику?

– «Дивна Планета. Північна Америка», – відповіла Олівія, показуючи книгу в подертій зеленій обкладинці. – Це, певне, путівник для дивних. Він назвав Мансі таким, що вважалося найбільш нормальним містом Америки аж шість років поспіль. Із усіх поглядів середні показники.

– Ця книга давно застаріла, – озвався Мілард. – І вже ні для чого не придатна.

Олівія пустила його слова мимо вух:

– Очевидно, там ніколи не відбувалося нічого незвичайного чи надзвичайного. Ніколи!

– Не всі з нас, на противагу тобі, вважають звичайних людей цікавими, – сказав Гораций.
– А взагалі я впевнений, що все там давно вже кишить дивними туристами.

Олівія, на котрій не було в цей момент свинцевих черевиків, пролетіла над журнальним столиком до дивана та кинула книгу мені на коліна. Вона була розгорнута на сторінці, що описувала єдине придатне для дивних місць поблизу Мансі – будиночок під назвою «Рот Клоуна», що знаходився в часовій петлі, розташований на околиці містечка. Виправдовуючи свою назву, він являв собою приміщення всередині гігантської гіпсової голови клоуна.

Я трохи сіпнувся, і книга закрилася.

– Нам не потрібно пертися всім до Індіани, щоб знайти там якесь неекстраординарне місце, – сказав я. – У нас їх до біса прямо тут, у Енглвуді, повірте мені.

– Усі ви можете робити все, що захочете, – заявив Єнох, – а я наступні кілька тижнів планую тільки спати до полудня та гріти босі ноги в теплому піску на пляжі.

– Однозначно, класно! – погодилася Емма. – А є тут поблизу пляж?

– Через дорогу, – відповів я.

Її очі спалахнули.

– Ненавиджу пляжі, – заявила Олівія. – Я ніколи не зможу там зняти свої дурні металеві боти, що псує всю забаву.

– Ми б могли прив'язати тебе до скелі біля краю води, – запропонувала Клер.

– Звучить чарівно, – буркнула Олівія, а потім схопила «Дивну Планету» з моїх колін та полетіла в куток. – Але я краще просто сяду на поїзд до Мансі, а ви тут грайтеся собі в шашки щигликами.

– Ти цього не зробиш.

Це пані Сапсан зайшла до кімнати. І я подумав, що вона, мабуть, увесь цей час підслуховувала нас із холу, замість того щоб робити той свій незапланований обхід території.

– Звісно, діти, ви заслуговуєте хоча б на якийсь відпочинок, але ми маємо певні обов'язки, що не дозволяють нам просто так пробайдикувати наступні кілька тижнів.

– Як?! – обурився Єнох. – Я чітко пам'ятаю, як ви сказали, що ми тут на канікулах!

– На трудових канікулах. Ми не можемо собі дозволити змарнувати таку можливість для навчання, яку надає нам перебування тут.

При слові «навчання» по всій кімнаті прокотився стогін.

– Хіба ми й без того не робимо вже достатньо уроків? – занила Олівія. – Моя голова просто трісне.

Пані Сапсан, кинувши на Олівію суворий погляд, вийшла на середину кімнати.

– Я не бажаю більше чути жодного слова скарги, – сказала вона. – Із тією екстраординарною новою свободою пересування, яку ви отримали, ви станете неоціненними для Реконструкції. За належної підготовки одного дня ви зможете стати посланцями до інших дивних людей... дослідниками нових часових петель і територій... топографами та картографами, вождями та архітекторами – такими ж незамінними для роботи з перебудови нашого світу, як були ви незамінними для перемоги над витворами. Хіба вам цього не хочеться?

– Звісно, – відповіла Емма. – Але який це має стосунок до канікул?

– Перш ніж ви станете кимось із цих людей, ви мусите навчитися добре орієнтуватись у цьому світі – у сьогоднішні. От Америка: ви мусите добре знати характерні для її мови вислови та її звичаї і, врешті-решт, навчитися виглядати, як звичайні. Якщо ви цього не зможете, ви будете небезпечними і для себе, і для всіх нас.

– Отже, ви хочете, щоб ми... що? – поцікавився Горацій. – Почали брати уроки нормалізації?

– Так. Я хочу, щоби, поки ви тут, ви дізналися якомога більше, а не просто попідсмажували собі мізки на сонці. І мені пощастило знайти для вас одного дуже здібного вчителя. – Пані Сапсан повернулася до мене та всміхнулася. – Пане Портман, візьметесь за цю роботу?

– Я? – спитав я ошелешено. – Я не зовсім експерт щодо того, що є звичайним. Саме тому, народе, я почуваюся з вами так просто.

– Пані Сапсан каже правду, – сказала Емма. – Ти для цього ідеальний. Ти прожив тут усе своє життя. Ти ріс, думаючи, що ти звичайний, але ти один із нас.

– Узагалі-то, я вже мав у своїх планах провести наступні кілька тижнів в оббитій матрацами палаті, – почав був я, – та, оскільки з цим мені не пощастило, гадаю, народе, я тепер маю вільний час, щоб навчити вас хоча б дечого.

– Уроки нормалізації! – озвалася Олівія. – Як прикольно!

– Нам треба встигнути дуже багато, – попередив я. – Коли почнемо?

– Уранці, – відповіла пані Сапсан. – Зараз уже пізно, і нам усім треба десь поспати.

Вона казала правду: вже було близько півночі, а для моїх друзів цей день був почався ще двадцять три години (та сто тридцять років із гаком) тому в Диявольському Акрі. Ми всі були виснажені. Місце для ночівлі я знайшов усім – комусь у гостьових кімнатах, комусь на диванах, а комусь і на купі шерстяних ковдр у комірчині для віників, як Єноху, котрий полюбляв, щоб його спальні місця були затемнені та гніздоподібні. Пані Сапсан я запропонував ліжко моїх батьків, оскільки цієї ночі воно їм не знадобилося б, але вона запротестувала:

– Я ціную таку пропозицію, але краще хай воно буде для Бронвін та панни Блум. А я цієї ночі буду на варті, – і вона глянула на мене таким усезнаючим поглядом, який наче казав: «І не

тільки в домі». І мені довелося докласти чимало зусиль, щоб не подивитися їй в очі. «Можете не хвилюватися, – ледве не промовив я вголос, – ми з Еммою не поспішаємо». Але яке до цього діло було їй? Тоді це мене так роздразнило, що, як тільки вона пішла вкладати Олівію і Клер у постіль, я знайшов Емму та запитав:

– Хочеш побачити мою кімнату?

– Авжеж, – відповіла вона, і ми прослизнули до холу та стали підніматися сходами.

Я чув, як із однієї з гостьових кімнат лунав голос пані Сапсан, котра співала ніжну та сумну колискову. Як і всі колискові дивних, вона була журливою та довгою – це була сага про дівчину, чийми єдиними друзями були привиди, – а це означало, що в нас було принаймні кілька хвилин до того, як пані Сапсан вирушить шукати Емму.

– У моїй кімнаті безлад, – попередив я її.

– Я спала в нічліжці з двома дюжинами дівчат, – попередила вона. – Мене важко шокувати.

І ми стрілою пролетіли сходи та опинилися в моїй спальні. Я ввімкнув світло, й у Емми аж відвисла щелепа:

– А що це за речі?

– А-а, точно, – зауважив я і зрозумів, що, напевне, припустився помилки: якщо я зараз почну розповідати Еммі про все, що вона бачить у моїй кімнаті, то не залишиться часу на те, для чого ми сюди прийшли.

То були не речі. То були колекції. І в мене їх було до біса на книжкових полицях, що знаходились по всій кімнаті. Я не назвав би себе посмітюхою – я не збирав усякий мотлох, – але збирання різних речей у ранньому дитинстві було для мене одним зі способів боротьби із самотністю.

Коли вашим найкращим другом є ваш сімдесятип'ятирічний дідусь, то багато часу ви витрачаєте на те саме, що і він, а для нас це означало кожного суботнього ранку чесати туди, де є якийсь гаражний розпродаж. (Дідусь Портман, можливо, і був незвичайним героєм війни та крутожопим мисливцем на порожняків, та мало що збуджувало його дужче за дешево куплену річ.)

На кожному такому розпродажу мені дозволялося вибрати одну штуку, що коштувала менше п'ятдесяти центів. Помножте це на кілька таких продажів за вікенд і зрозумієте, як я за десять років нагромадив таку купу старих платівок, дешевих детективних романів із дурнувачими обкладинками, гумористичних журналів «MAD» та інших речей, що, якщо сказати об'єктивно, були барахлом, звісно, але було в них щось, наче від справжніх скарбів. Мої батьки часто благали мене прорідити це «стадо» та викинути геть більшу частину. І хоча я і зробив кілька позбавлених ентузіазму спроб, та ніколи не заходив у цьому надто далеко – решта будинку була настільки величезною, модерною та порожньою, що в мене з'явилося щось на кшталт боязні незаповненого простору, – тож у тому, що стосувалося єдиної кімнати в домі, над якою я мав хоч якийсь контроль, то я волів, щоб вона була добре заповнена. Ось чому, на додачу до всіх переповнених книжкових полиць, я обклеїв одну стіну від підлоги до стелі картами, а іншу – старими вініловими альбомами.

– Ух ти! А ти реально любиш музику! – Емма відірвалася від мене та підійшла до стіни, що була, наче лускою, вся обклеєна конвертами з вініловими грамплатівками. І я вже починав злитися на цей відволікаючий декор.

– А хіба не всі люблять? – спитав я.

– Не всі отак обклеюють собі стіни.

– Мені переважно подобаються старі записи, – повідомив я.

– О, мені теж, – зраділа вона. – Мені не подобаються всі оці нові групи, з їхніми гучними гітарами та довгим волоссям. – Вона показала на альбом «Meet the Beatles!» («Зустрічайте Бітлз!») та наморщила носика.

– Цей запис вийшов... що?... п'ятдесят років тому? – здивувалася вона. – І правда... Але ти ніколи не казав, що так любиш музику. – І вона пішла вздовж стіни, проводячи рукою по моїх платівках та оглядаючи кожну. – Існує так багато всього, чого я про тебе не знаю, але хотіла б.

– Я знаю, про що ти, – промовив я. – Я відчуваю, що ми в чомусь дуже добре знаємо одне одного, а в чомусь поводимося так, наче щойно познайомились.

– Нас виправдовує те, що ми були дуже зайняті, намагаючись не загинути та врятувати всіх отих імбрин і все таке. Але тепер ми маємо час.

«Ми маємо час». Щойно я почув ці слова, як десь глибоко в моїй душі з'явилося гостре передчуття фантастичної перспективи.

– Програй мені одну, – попросила Емма, кивнувши на стіну. – Яку завгодно з твоїх улюблених.

– Не знаю навіть, яку вибрати, – відказав я. – Їх так багато.

– Я хочу з тобою потанцювати. Вибери якусь, підхожу для танцю.

Вона усміхнулася та пішла назад, у мій бік, продовжуючи оглядати мої колекції. Я подумав якусь мить та знайшов «Повню перед осіннім рівноденням» Ніла Янга, дістав платівку з конверта, поклав її на програвач та обережно опустив голку в проміжок між третьою та четвертою піснями. Почулося приємне потріскування, а потім, зажурлива та щемливо-солодка, пішла титульна фонограма, що дала назву всьому альбому. Я сподівався, що Емма долучиться до мене посередині кімнати, де я вже розчистив трохи місця для нашого танцю, аж тут раптом вона наткнулася поглядом на мою стіну з карт. Вони там були просто нашаровані одна на одній – карти світу, карти міст, карти метро, трискладкові карти, вирвані зі старих журналів «Нешенл Джіогрефік».

– Це дивовижно, Джейкобе.

– Я мав звичку багато часу проводити, уявляючи себе деінде, – пояснив я.

– Я теж.

Вона наблизилася до мого ліжка, що впиралося в стіну з картами, та стала на ковдру, щоби краще ті карти роздивитись.

– Інколи я згадую, що тобі лише шістнадцять, – промовила вона. – Насправді шістнадцять. І це мені не вкладається в голову.

Вона повернулася та глянула на мене згори здивовано.

– Що змусило тебе так сказати? – запитав я.

– Не знаю. Просто це дивно. Ти не виглядаєш на шістнадцять.

– І ти не виглядаєш на дев'яносто вісім.

– Мені лише вісімдесят вісім.

– О, так. Ти насправді виглядаєш на вісімдесят вісім.

Її мила голівка затряслася від сміху. А потім Емма знову перевела погляд на стіну.

– Спустися до мене, – покликав я. – Потанцюй зі мною.

Здавалося, вона не чула. Натомість вона підійшла до найстарішої частини моєї «географічної» стіни – до тієї, яку я обклеював іще разом із дідусем, коли мені було вісім чи дев'ять, і де були всякі карти, намальовані від руки на папері в клітинку або на кольоровому ватмані. На створення тих карт ми тоді витратили чимало довгих літніх днів, вигадуючи картографічні символи, малюючи дивних створінь на полях, іноді наносячи на ті наші вигадані карти реальні географічні місцевості. Коли я зрозумів, на що вона так пильно дивиться, моє серце трохи стислося.

– Це почерк Ейба? – спитала вона.

– Зазвичай усі ті карти ми робили разом. Власне, він був моїм найкращим другом.
Емма кивнула.

– Моїм теж.

Вона провела пальцем по деяких словах, що він написав, – «озеро Окічобі», – а потім, нарешті, повернулася в мій бік та зіскочила з ліжка.

– Але це було дуже давно, – додала вона.

Вона підійшла до мене, взяла мене за руки та поклала свою голівку мені на плече. І ми почали розхитуватись у такт із музикою.

– Пробач, – сказала вона. – Це заскочило мене зненацька.

– Усе окей. Ви ж так довго були разом. А тепер ти тут...

Я відчув, як вона затремтіла в мене на плечі. «Не руйнуймо це». Її руки вислизнули з моїх та охопили мій стан. Я притиснувся щокимось до її чола.

– Ти й досі уявляєш себе деінде? – запитала вона.

– Більше ні, – відповів я. – Уперше за довгий час я відчуваюся щасливим там, де є тепер.

– Я теж, – промовила вона та підняла голову, і тоді я її поцілував.

Ми танцювали та цілувались, поки не закінчилась пісня. І от урешті-решт кімнату заповнило м'яке шипіння, а ми все ще продовжували танцювати, тому що не були готові до того, що ця мить має закінчитися. Я намагався не думати про те, як дивно все обернулося та як я відчувався, коли вона згадала мого діда. Вона щось переживала, і це було нормально. Навіть якби я цього не зрозумів.

А наразі, сказав я собі, усе, що дійсно мало значення, так це те, що ми були разом та в безпеці. І наразі цього було досить. Цього й так було більше, ніж будь-коли. І не існувало в природі таймера, котрий відрахував би час до того моменту, коли Емма змарніє та обернеться на прах. І не було ніяких бомбардувальників, котрі весь світ навколо нас обертали на пожарище. І не було порожняка, котрий чаївся за дверима. Я не знав, що для нас приготувало майбутнє, але в ту мить досить було просто повірити, що воно в нас є.

Я почув, як на нижньому поверсі з кимось розмовляє пані Сапсан. Для нас це стало сигналом.

– До завтра, – прошепотіла мені на вухо Емма. – На добраніч, Джейкобе.

Ми поцілувались ще раз. І наче електричний імпульс прошив усе моє тіло, і я відчув поколювання в кожній його частині, ніби вони раптом усі одночасно затерпили. Потім Емма вислизнула за двері, і я вперше за весь час після появи тут моїх друзів залишився на самоті.

Тієї ночі я майже не спав. І не стільки через хрипіння Г'ю під купою ковдр у мене на підлозі, як через дзижчання джмелів у моїй власній голові, яку тепер переповнювали невизначеність та нові захопиви перспективи. Коли я був покинув Диявольський Акр, щоби повернутися додому, то це було тому, що я вирішив тоді, що закінчення середньої школи та допомога батькам були для мене дуже важливими та важкими того, щоби помарудитися в Енглвуді ще пару років. Для мене час між «тоді» та отриманням атестата зрілості обіцяв був стати особливою такою тортурою, бо Емма та мої друзі застрягли були в часових петлях на іншому боці Атлантики.

Та раптом, за один вечір, багато що змінилося. І тепер, можливо, я вже не мусив чекати. Можливо, тепер я не мусив обирати те чи інше: дивне чи звичайне, такий спосіб життя чи інший. Я хотів – і потребував – і те, й інше, хоча й не однаковою мірою. Мене не цікавила кар'єра пересічної людини – спілкуватись із кимось, хто навіть не уявляв собі, ким я був насправді, або заводити дітей, від котрих я мав тримати в секреті половину мого життя, як це робив мій дід.

А втім, я не хотів прожити все життя недоучкою, котрий кинув школу – в резюме ж не напишеш «приборкувач порожняків», – а щодо моїх мами й тата, то, хоча вони ніколи й не виграють звання «Батьки Року», та я не хотів викреслювати їх зі свого життя. А ще я не хотів стати для світу звичайних людей настільки чужим, що міг би навіть забути, як у ньому слід поводитись. Дивосвіт був сповнений див, і я знав, що без нього ніколи не почуватимусь цілісним, але він міг також бути й надзвичайно шокуючим та гнітючим. Тож заради якнайтривалішого збереження власного здорового глузду я мусив підтримувати зв'язок зі своїм буденним життям. Таке урівноваження було мені необхідне.

Отже... Можливо, наступні рік-два вже не здадуться мені тюремним терміном, як я думав раніше. Можливо, я зможу бути з моїми друзями та Еммою і мати свій дім і свою сім'ю. Емма могла б навіть піти зі мною до школи. Можливо, усі мої друзі могли б! Ми б могли відвідувати заняття разом, обідати разом, ходити на дурнуваті шкільні танці. Звісно, де ж іще знайти краще місце, щоб дізнатися про життя та звички пересічних тінейджерів, як не в середній школі? І вже за один семестр вони б навчилися видавати себе за звичайних (і врешті-решт навіть я б навчився) та змішуватися з натовпом, на той випадок, коли б ми згодом ризикнули дослідити широченний світ Дивної Америки. А коли дозволяв би час, ми поверталися б до Диявольського Акра, щоби перебудувати часові петлі чи допомогти в якийсь спосіб зробити наш Дивосвіт, сподіваюсь, недосяжним для майбутніх загроз або ж іще якось прислужитися спільній справі.

На жаль, багато що залежало від моїх батьків. Вони б легко змогли посприяти цим планам або ж зробити їх реалізацію неможливою. От якби придумати для моїх друзів якийсь спосіб залишитись тут і щоб мої мама й тато не збожеволіли при цьому, тобто щоб нам не довелося ходити коло них навшпиньки, боячись, що одного разу, через якийсь випадковий прояв нашої дивності, мої батьки з криками вибіжать на вулицю, а на наші голови впадуть усі прокляття світу.

Це мало бути щось таке, що я міг би розповісти своїм батькам і в що б вони повірили. Треба придумати, як пояснити моїм батькам особливості поведінки моїх друзів. Що вони тут роблять, чому такі дивні... можливо, навіть розповісти про їхні вміння. Від намагання вигадати правдоподібну історію в мене аж мізки закипіли. Ну, наприклад, можна було сказати, що мої друзі – учні за обміном, котрих я зустрів був у Лондоні. Вони врятували мені життя, прихистили мене, і тепер я хотів їм віддячити. (Мені сподобалось те, що це було недалеко від істини.) А ще вони виявились професійними фокусниками, котрі повсякчас тренують свою майстерність. Майстри ілюзії. І їхні трюки настільки досконалі, що ви ніколи не здогадаєтесь, як це в них виходить.

Можливо. Можливо, це був вихід. І тепер усе буде ТІП-ТОП!

Мій мозок – справжня «надієтворна» машина!

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Наступного ранку я прокинувся з неприємним щемливим передчуттям у грудях, упевнений, що все це було сном. Наперед налаштувавшись відчутти розчарування, я наважився спуститись, уже наполовину переконаний, що побачу там свої сумки зібраними, а своїх дядечків – знову біля дверей, щоб я не втік. Натомість мене зустріла сцена незвичайної сімейної гармонії.

Увесь нижній поверх був наповнений веселим гомоном і теплими запахами з кухні. Горацій дзенькав начинням на кухні, а Емма та Мілард накривали на стіл. Пані Сапсан, тихо щось насвистуючи, відчиняла вікна, щоби трохи запустити всередину ранкового бризу. А за вікнами було видно Олівію, Бронвін та Клер, котрі бігали одна за одною по всьому подвір'ю. Бронвін ловила Олівію і підкидала її на двадцять футів² угору, а Олівія сміялася, наче божевільна, коли, із удвічі вже меншою швидкістю, плавно знову опускалася на землю: ваги її черевиків було якраз достатньо, щоби подолати її природну підйомну силу. У вітальні Г'ю та Єнох прилипли до телевізора, із захопленням та здивуванням дивлячись рекламу прального порошку. Усе це було настільки приємне видовище, яке я тільки міг собі уявити, що довгий час я стояв унизу біля східців, ніким не помічений, та насолоджувався ним. Лише за одну-єдину ніч моїм друзям удалося зробити мій дім більш щасливим, більш затишним місцем, ніж воно було всі ці роки, що я прожив тут із батьками.

– Добре, що ти з нами! – проспівала пані Сапсан, повернувши мене до реальності.

Емма кинулася до мене.

– Що таке? – стривожилась вона. – Знов запаморочення?

– Просто оцінюю декорації, – відказав я, а потім притягнув її ближче та поцілував. Вона оповила мене руками та поцілувала у відповідь, і мій мозок ураз залило потоком тремтливих тепла, і в мене з'явилося відчуття, ніби я вийшов із тіла та піднявся під самісіньку стелю і тепер дивився зверху вниз на ніжне, прекрасне обличчя цієї чарівної дівчини, на своїх друзів і на весь цей радісний світ довкола – і не вірив, що все це відбувається зі мною і зараз.

Поцілунок тривав настільки недовго, що здавалось, наче ніхто, крім нас двох, його й не помітив. А потім ми взялися за руки та рушили в напрямку до кухні.

– Як давно ви всі попрощалися? – запитав я.

– О-о, ще кілька годин тому, – відповів Мілард, несучи повз нас деко з чимось здобним до їдальні. – У нас жахливий петельний десинхроноз.

Я помітив, що він був одягнений від голови до ніг: темно-фіолетові штани, легкий светр, шарф навколо шиї.

– Це я одягав його сьогодні вранці, – повідомив Горацій, вистромивши голову з кухні. – У вмінні правильно одягатися він як мала дитина.

Сам Горацій був одягнений у фартух поверх білої сорочки з комірцем, на якій була краватка, а на ногах були випрасувані штани – і це майже напевне означало, що він прокинувся надзвичайно рано, просто щоби попрасувати свій одяг.

Я перепросив їх та покинув, щоби піти перевірити, як там у гаражі моя сім'я. Мої рідні й досі спали – точно там же, де я їх залишив. Навряд чи вони навіть крутилися уві сні. І щойно я так подумав, як став підозрювати щось нехороше. Я негайно ж підбіг до машини та заходився підносити зовнішній бік своєї долоні до кожного носа, перевіряючи, чи вони дихають. Із задоволенням переконавшись, що всі живі, я повернувся до своїх друзів.

Усі зібралися навколо того, що мої батьки називали «славною столом», – довгої стільниці із чорного скла в нашій рідко використовуваній офіційній їдальні. Це місце в домі у мене асоціювалося із суворими манерами та неприємними розмовами, тому що воно використовувалося

² Англо-американська міра довжини; 30,48 см.

валось тільки або коли вся сім'я збиралася за столом у вихідні, або коли моїм батькам треба було обговорити зі мною «щось важливе», що зазвичай означало лекцію про мої оцінки, погану поведінку, дружбу чи її відсутність тощо. Тож мені приємно було побачити цю кімнату, наповнену їжею, друзями та сміхом.

Я втиснувся поруч із Еммою. Горацій показував велике шоу, відкриваючи тарілки зі стравами, які він приготував.

– Цього ранку в нас *rain perdu*³, картопля *à la royal*⁴, *viennoiserie*⁵ з французької кухні та вівсяна каша з карамелізованими фруктами!

– Горацію, ти перевершив себе, – заявила Бронвін із уже напханим ротом.

Отже, тарілки було наповнено, а хвалу воздано. Я їв із таким завзяттям, що минуло аж кілька хвилин, перш ніж мені спало на думку спитати, звідкіль узялися всі ці припаси.

– Ну-у, може, вони випали, а може, й не випали, із полиць одного маркета, що тут далі по дорозі, – відповів Мілард.

Я припинив жувати.

– Ти вкрав це все?

– Міларде! – обурилася пані Сапсан. – А що якби тебе схопили?

– Неможливо, я злодій-спец, – заперечив він. – Це моє третє та найбільш вражаюче вміння, після мого надзвичайного інтелекту й майже ідеальної пам'яті.

– Але тепер у магазинах є камери, – зауважив я. – Якби тебе засікли на відео, це було б великою проблемою.

– О, – озвався Мілард. Здавалося, що його раптово зачарував вигляд карамелізованого шматочка персика на кінці його виделки.

– Дуже вражаюча крадіжка, – сказав Єнох. – Нагадай, а яким було твоє перше та найбільш вражаюче вміння?

Пані Сапсан поклала своє столове срібло на стіл та клацнула пальцями.

– Гаразд, діти. Ми додаємо крадіжку у звичайних до списку «Не можна робити».

Усі жалібно застогнали.

– Я цілком серйозно! – підвищила голос пані Сапсан. – Якби до нас навідалась поліція, це не було б якоюсь маленькою незручністю.

Єнох театральню впав на стілець:

– Цей час такий утомливий. Пам'ятаєте, як легко було розбиратися з такими речами в нашій петлі? – Він провів лінію по горлу. – Чик! І: бувай, клопітний звичайний!

– Ми більше не на Кернгольмі, – зауважила пані Сапсан, – і це не гра «Здійсни наліт на село». Те, що ви зробите тут, матиме реальні та незворотні наслідки.

– Я лише приколовся, – буркнув Єнох.

– Не приколовся, – прошипіла Бронвін.

Пані Сапсан підняла руку, вимагаючи тиші.

– Яке нове правило?

– Не можна красти, – хором та без ентузіазму показали діти.

– І?

Минуло кілька секунд. Директорка спохмурніла.

– Не можна вбивати звичайних? – ризикнула озватися Олівія.

– Правильно. Не вбивати нікого в цьому часі.

– А що як вони дійсно дратують? – запитав Г'ю.

– Неважливо. Вам не можна їх убивати.

³ Солодкі грінки, дослівно «викинутий хліб» (фр.).

⁴ «По-королівськи» (фр.).

⁵ «Віденська здоба» (фр.).

– Без дозволу від вас, – уточнила Клер.

– Ні, Клер! – різко відрубала пані Сапсан. – Не вбивати ніяк!

– Ну гаразд, – погодилась Клер.

Можливо, цю розмову можна було б назвати цинічною, якби я не знав цих людей так добре. А втім, вона безперечно вказувала на те, як багато мої друзі мали ще дізнатися про життя в моєму часі. До речі, щодо дізнатися...

– А коли ми вже почнемо уроки нормалізації? – запитав я.

– Як щодо сьогодні? – з ентузіазмом запитала Емма.

– Просто зараз! – вигукнула Бронвін.

– І з чого ж мені почати? Про що ви хочете дізнатися?

– Чому б тобі не розповісти нам про останні десь років сімдесят п'ять? – запропонував Мілард. – Історія, політика, музика, поп-культура, недавні досягнення в науці і техніці...

– Я чомусь думав, що вам насамперед треба навчитися розмовляти не як у 1940-му та правильно переходити вулицю, щоб вас не задавило.

– Гадаю, це теж важливо, – погодився Мілард.

– А я просто хочу вийти на вулицю, – заявила Бронвін. – Ми тут уже з учора, а все, що ми досі зробили, це помісили гній ногами в якомусь смердючому болоті та покаталися ввечері на автобусі.

– Так! – підтримала Олівія. – А я хочу побачити якесь велике американське місто. І муніципальний аеропорт. І олівцеву фабрику! Я прочитала захопливу книжку про олівцеві фабрики...

– Авжеж, зараз, – відказала пані Сапсан. – Сьогодні ми не збираємося споряджати ніяких грандіозних експедицій, тож просто викиньте це з голови. Перед тим як бігати, слід навчитися ходити, а, зважаючи на наші обмежені транспортні можливості, наразі прогулянка – майже те, що треба. Пане Портман, чи є десь тут якесь малолюдне місце, де б ми могли походити, і щоб якомога ближче звідси? Я не хочу, щоб без крайньої на те потреби діти почали контактувати зі звичайними, перш ніж набудуть якогось досвіду.

– Тут є пляж, – відповів я. – Улітку він казково пустельний.

– Відмінно, – сказала пані Сапсан та відправила дітей, щоб вони підготувались. – Я хочу бачити засоби захисту від сонця! – гукнула вона їм услід. – Капелюхи! Парасольки!

Я також збирався вже піти підготуватись, аж раптом згадав дещо вкрай важливе.

– То що ми вирішуємо з моєю сім'єю? – спитав я її.

– Із тією дозою пилу, що вони отримали, вони спатимуть до другої половини дня, – відповіла вона. – Та про всяк випадок ми залишимо тут когось за ними наглянути.

– Окей, а що потім?

– Ти хочеш сказати, після того як вони прокинуться?

– Так. Як повинен я пояснити... чи ви?

Вона усміхнулася:

– Це, пане Портман, вирішувати тільки вам. Але, якщо бажаєте, ми можемо обговорити все під час прогулянки.

Заради підхожого для пляжу одягу, оскільки вони такого не мали, я дозволив моїм друзям здійснити наліт на шафи, і коли за кілька хвилин вони повернулися, то в сучасному прикиді мали вельми незвичайний вигляд. Для Олівії та Клер не підійшло нічого, тому вони до власного одягу додали лише крилаті м'які капелюшки від сонця та темні окуляри, що зробило їх схожими на знаменитостей, котрі намагаються сховатися від папараці.

На Мілардові не було нічого, крім величезної кількості сонцезахисного крему на обличчі та на плечах, від чого той став подібним до якоїсь невиразної ходячої брудної плями. На Бронвін був квітчастий топ та безформні ляні штани, Єнох натягнув на себе купальні шорти та стару футболку, а Гораций, у синій сорочці-поло та чінозах⁶ кольору хакі, з акуратно підкоченими штанинами, виглядав цілком консервативно. Єдиний, хто не змінився, це був – як і доти, похмурий та пригнічений, – Г'ю, котрий сам зголосився залишитись і наглянути за моїми батьками. Я передав йому телефон мого дядька, вивів на екран номер свого мобільника та показав, як мені подзвонити, коли вони почнуть прокидатися.

А потім до кімнати зайшла пані Сапсан, і звідусіль почулося «ух!» та «ах!». На ній був топ із прорізами на плечах та прикрашений бахромою, брюки капрі, розмальовані під тропічну рослинність, пілотські сонцезахисні окуляри, а її вічно зачесане вгору волосся височіло тепер над рожевим пластиковим сонцезахисним козирком. Трохи збивало з пантелику те, що вона була в одязі моєї мами, зате – і це було найголовнішим – вона виглядала цілком звичайно для мого часу.

– Ви виглядаєте так модерно! – проворкотала Олівія.

– І дивно, – озвався Єнох, наморщивши носа.

– Ми мусимо стати майстрами маскування, якщо вже нам судилося подорожувати різними світами, – відказала пані Сапсан.

– Обережно, пані Сапсан, тепер за вами бігатимуть усі неодружені! – зауважила Емма, коли зайшла.

– І хто б казав! – прокоментувала Бронвін. – Ну ж бо, гляньте, хлопці!

Я озирнувся на Емму, і в мене перехопило подих. На ній було купальне платтячко, спідничка якого досягала лише середини стегна. Це зовсім не виглядало скандально, але було найбільш відкритою річчю, що я будь-коли на ній досі бачив. У неї були ноги! Звісно, я здогадувався про це ще з нашої першої зустрічі, але зараз Емма Блум була нестерпно звабливою – і настільки, що мені довелося докласти відчутних зусиль, щоб не витріщатися на неї.

– Ой, перестань, – відповіла Емма дівчинці, а потім спіймала на собі мій погляд і усмінулася. І та усмішка – боже мій, – вона запалила мене ізсередини.

– Пане Портман.

Я озирнувся, і моя замріяна усмішка розтанула: просто переді мною стояла пані Сапсан.

– А, так?

– Ви готові? Чи ви й досі погано почуваетесь?

– Та ні, добре.

– Хто б сумнівався, – насмішкувато прокоментував Єнох.

Зачепивши його плечем, я рушив до вхідних дверей. Затим я широко розчахнув їх та повів своїх дивних друзів у широкий світ.

Я жив на одному з вузьких бар'єрних острівців під назвою Голчаста Коса: п'ять миль переповнених туристами барів, із будинками вздовж берега, з мостами на обох кінцях; п'ять миль, що розділені навпіл уздовж вузьенькою звивистою вуличкою, над якою нависають баньяни⁷. Його називали островом тільки завдяки довгій каналі з водою, котра відділяла нас від материкадесь на тисячу футів, які під час відпливу можна було подолати вбхід, навіть не намочивши сорочки. Будинки багатіїв виходили на Затоку⁸, всіх інших – на Лимонну бухту, котра тихими

⁶ Зазвичай недорогі модні літні штани з міцної бавовняної тканини.

⁷ Індійське фігове дерево.

⁸ Тут: Мексиканська затока.

ранками була дійсно доволі милою – з вітрильниками, що пропливали мимо, та чаплями, котрі вздовж берегів ловили собі рибу на сніданок. Це було безпечне та благословенне місце, щоб вирости в ньому, і я, імовірно, мав би бути йому більш удачливим, але я провів свої ранні роки, постійно борючись із відчуттям – спершу ледь помітним, а потім усепоглинаючим, – що я був тут чужий, що мозок мій починав плавитись тут і що, якщо я залишусь тут після закінчення школи ще хоча б на день, він розплавиться остаточно, та й витече геть із моїх вух.

Отже, я сказав друзям заховатися за заростями живоплоту в кінці моєї підїзної алеї, поки не проїдуть усі машини в межах чутності. А потім ми стрімголов кинулись через дорогу до стежки, зарослої мангровими деревами та навмисне занедбаній, щоб її не змогли знайти туристи. За хвилину чи дві «партизанського походу» крізь хащі стежина вивела нас до головної принади Голчастої Коси – на довгий білопіщаний пляж на березі широкої смарагдово-зеленої затоки, яка йшла за обрій.

До мене долинуло, як мої друзі кілька разів зітхнули, побачивши цю красу. Вони й раніше бачили пляжі – усе ж таки більшу частину своїх неприродно довгих життів вони прожили на острові, – але їм рідко доводилося бачити і таку морську гладінь, рівну та спокійну, наче в озері, і таку чудову смугу пухкого білого піску, один бік якої плавно вигинався вздовж води, а інший, наче бахромою, був оздоблений пальмами, які злегка гойдалися на вітрі. Цей первозданний вигляд був істинною причиною того, що близько двадцяти тисяч душ не хотіли жити більш ніде у світі, крім як тут; і в такі моменти, коли високо в небі сяє сонце, а легенький бриз жене спеку геть, ти відчуваєш себе не в праві звинувачувати людей за такий вибір.

– Благодать, Джейкобе, – промовила пані Сапсан та набрала повні груди повітря. – У вас тут просто маленький рай.

– Це Тихий океан? – спитала Клер.

Єнох ехидно пирхнув:

– Це Мексиканська затока. Тихий океан на протилежному кінці континенту.

Ми йшли собі пляжем. Навколо нас, збираючи мушлі, крутилися молодші діти, решта ж просто насолоджувалась краєвидом та сонцем. Я сповільнив крок та, порівнявшись із Еммою, узяв її за руку. Вона глянула на мене й усміхнулась. Ми одночасно з нею зітхнули і зразу ж одночасно розсміялись. Ми трохи поговорили про пляж і про те, яке все навкруги чудове, але ця тема швидко вичерпалась. І тоді я, звернувшись уже до всіх, запитав, як вони жили в Диявольському Акрі без мене. Я знав лише про їхні, через Панконтуркон, мандрівки за межі Акра, але ж, напевне, вони не тільки мандрували.

– Мандрівки мають надзвичайно важливе значення для розвитку людини, – відказала пані Сапсан, наче виправдовуючись. – Без мандрівок навіть найбільш освічена людина залишатиметься недосвідченою. Це дуже важливо, щоб діти засвоїли, що наша спільнота не є центром Дивосвіту.

Далі, після розповіді про ті поодинокі «шкільні екскурсії», пані Сапсан повідомила, що вона та інші імбрини доклали значних зусиль зі створення стабільних умов існування для їхніх підопічних, більшість із яких, як і мої друзі, були відірвані від своїх часових петель, у яких вони прожили більшу частину свого життя. У деяких випадках ті петлі були зруйновані та зникли назавжди. Багато хто під час нападів порожняків утратив друзів, був поранений чи зазнав інших травм. І хоча Диявольський Акр із його мерзотою, хаосом та поганою славою центру імперії зла, яку створив Коул, і не був ідеальним місцем, щоб оправитися від травм, та імбрини зробили все можливе, щоби перетворити його на прихисток. Там знайшли собі новий дім діти і дорослі, котрі належали до дивних і котрі врятувались від переслідувань, улаштованих витворами. Там імбрини заснували нову академію, де щодня відбувалися лекції та дискусії, що їх проводили або самі імбрини, якщо мали можливість, або ті з дивних дорослих, котрі мали особливі знання, яких не мали імбрини.

– Іноді там буває нудно, – повідомив Мілард. – Та все ж знаходитись серед учених приємно.

– Тобі там буває нудно тільки тому, що ти думаєш, ніби знаєш більше за викладачів, – зауважила Бронвін.

– Зазвичай я нудьгую, коли викладають не імбрини, – заперечив він. – А в ті дні, коли я там буваю, імбрини майже завжди зайняті.

А пані Сапсан сказала на те, що зайняті вони бувають виконанням «сотні тисяч неприємних завдань», більшість яких стосується наведення порядку після витворів.

– Вони залишили по собі жакливий безлад, – сказала вона. А безлад, про який вона згадала, був буквальною пошматована після битви з витворами територія, часові петлі, що витвори їх пошкодили, та не знищили до кінця. А найбільше клопоту було із цілим потоком дискредитованих та скомпрометованих співпрацею з витворами людей, як-от із амброзієзалежними дивними з Диявольського Акра, котрі потребували лікування від своєї залежності, але не всі погоджувалися на це добровільно. А ще необхідно було вирішити доволі дражливе питання, кому серед них можна довіряти. Чимало з них співпрацювало з витворами: одні під тиском, інші – охоче, і навіть настільки, що це можна було однозначно трактувати як злий умисел чи навіть зраду. Необхідні були судові процеси. Система правосуддя дивних, яку було розроблено для розгляду щонайбільше кількох справ на рік, була в процесі стрімкого переходу на розгляд уже десятків справ щороку, та вивчення більшості з них іще навіть не розпочиналося. І, поки цього не було зроблено, обвинувачені довго та нудно чекали своєї черги у в'язниці, що її збудував іще Коул для жертв своїх жорстоких експериментів.

– А коли ми не зайняті боротьбою з тими неприємними речами, – продовжувала пані Сапсан, – то Рада імбрин проводить наради. Радимось вдень, радимось вночі.

– Про що? – спитав я.

– Про майбутнє, – відповіла вона напружено.

– Наразі повноваження Ради під сумнівом, – додав Мілард. На цих словах обличчя пані Сапсан заціпеніло. Мілард продовжував, не звертаючи уваги: – Дехто каже, що настав час змінити існуючу систему управління. Що система імбрин застаріла та годиться радше для якоїсь більш ранньої епохи. Що світ змінився і ми мусимо мінятися разом із ним.

– Гомосеки невдячні, – вставив Єнох. – Киньте їх у тюрюгу до зрадників.

– А це вже точно неправильно, – відказала пані Сапсан. – Імбрини правлять від імені народу. Тому кожному мусить бути дозволено виголошувати власні думки, навіть якщо вони помилкові.

– А в чому вони з вами не згодні? – запитав я.

– Насамперед, у питанні необхідності подальшого проживання в петлях, – відповіла Емма.

– А хіба більшість із дивних мали вибір? – спитав я.

– Ні... поки ми не спробували створити великомасштабний колапс часової петлі, – відповів Мілард, – як той, що переналаштував наші внутрішні годинники. Без сумніву, саме це привернуло до нас загальну увагу.

– Зробило людей заздрісними, якщо більш точно, – додала Емма. – Вони чого тільки мені не наговорили, коли почули, що ми відбуваємо сюди надовго! Аж позеленіли від заздрощів.

– За що заздрити? Ми ж тоді могли загинути в тому часовому колапсі, – сказав я. – Це надто небезпечна штука.

– І такою буде, – додав Мілард, – принаймні поки ми не зрозуміємо феномена колапсу часової петлі більш повно. Якщо ми належним чином його вивчимо, то, можливо, зможемо безпечно відтворити те, що з нами трапилось.

– Але це може забрати чимало часу, – зауважила пані Сапсан, – а дехто з дивних не бажає чекати. Вони вже так стомилися жити в петлях, що згодні й життям ризикнути, аби вибратися звідти.

– Це якесь безумство, – прокоментував Горацій. – Я навіть уявлення не мав, скільки там тупоголових серед дивних, поки ми не опинилися в Акрі поруч із ними, ніс до носа.

– Але вони й наполовину не такі божевільні, як та отара з Нового Світу, – сказала Емма, а пані Сапсан при цьому важко зітхнула. – Вони хочуть спілкуватися із суспільством звичайних.

– Я не хотів би навіть згадувати про тих лунатиків! – вигукнув Єнох. – Вони думають, що цей світ уже став настільки відкритим і толерантним місцем, що ми б могли просто вийти з укриття та «Привіт, світе! Ми дивні і пишаємося цим!», наче нас ніколи й не спалювали живцем на вогнищі, як у давні часи.

– Вони молоді, от і все, – сказала пані Сапсан. – Вони ніколи не знали, що таке полювання на відьом чи паніка від зустрічі з дивними.

– Але їхня поведінка є небезпечною, – заперечив Горацій, знервовано вимахуючи руками. – А що як вони вчинять щось нерозсудливе?

– Ми їх теж посадимо, – сказав Єнох. – Я думаю так.

– І тому ти не в Раді, дороженький, – промовила пані Сапсан. – Ну, годі вже. Політика – це остання річ, про яку я хочу розмовляти в такий чудовий день.

– Слухайте! – озвалася Емма. – А навіщо на мені цей купальник, якщо ми не збираємося залазити в ту кляту воду?

– Хто останній, той трухляк! – прокричала Бронвін та кинулася бігти в бік моря, а за нею інші.

А ми з пані Сапсан стояли та дивились. Мої думки літали десь далеко, та й не дуже хотілося плавати, а пані Сапсан, попри всі наші розмови про труднощі та складнощі, узагалі не здавалася нічим пригніченою. Хоча в неї завжди, як і в цю мить, клопоту було по самісіньку маківку. І в цю мить, як і завжди, найбільше її турбували – принаймні наскільки я її знав – розвиток спільноти дивних, її зцілення та відновлення, а також права та свободи. І за це їй було слід подякувати.

– Джейкобе, іди до нас!

То Емма гукала до мене, стоячи біля самісінької води, показуючи мені морську зірку, що вона її спіймала у хвилях прибою. Деякі з моїх друзів плескалися на мілководді, інші пірнали та плавали. Улітку вода в затоці була тепла, наче у ванні – жодної схожості з Північною Атлантикою, яка повсякчас безжально шматувала своїми хвилями скелі Кернгольма.

– Це розкішно! – викрикнув Мілард, котрий у цю мить являв собою виїмку у воді у формі людського тіла.

Навіть Олівії було весело, незважаючи на те що з кожним кроком вона вгрузала в пісок на три дюйми⁹.

– Джейкобе! – гойдаючись на хвилі, покликала Емма, змахом руки запросивши мене приєднатися.

– На мені джинси! – гукнув я у відповідь чисту правду, але я і так почувався щасливим, просто спостерігаючи за ними: була в цьому якась особлива насолода – просто дивитися, як мої друзі веселяться. І я вже відчував, як цей процес споглядання поступово топить у мені той лід, котрий нашарувався на моєму уявленні про рідний дім. І захотілось мені, щоб у них теж

⁹ Англо-американська міра довжини, дорівнює 2,54 см.

був такий же дім, колись, коли вони захочуть, – такий же невигадливий затишок, – і, ймовірно, спосіб для цього вже існував.

Щойно я нарешті остаточно вирішив, як мені вчинити з батьками. Це було настільки просто, що я не знаю, чому не подумав про це раніше. Мені не треба було винаходити якусь залізобетонну брехню. Мені не потрібна була якась майстерно створена сенсація для першої шпальти газети. Сенсацію могли спростувати, а брехню – розкрити. А якщо й ні, то нам довелося би довіку ходити коло моїх батьків навшпиньки, у постійному напруженні через те, що вони б могли побачити дещо дивне, химерне та розбити наш невигадливий затишок на шматки. Навіть більше, ідея хтозна-скільки приховувати від них те, ким я був насправді, здавалася виснажливою, а особливо тепер, коли лоб у лоб зіткнулися два мої життя, звичайне та незвичайне. А найголовніше те, що мої батьки були непогані люди. Вони жодним чином не ображали мене і не зневажали. Просто вони не зрозуміли мене, і я вважав, що вони заслуговують на ще один шанс виправити це.

Отже, я вирішив, що розповім їм правду. І якщо я робитиму це поступово та достатньо обережно, то, можливо, вона не стане для них надто травматичною. От якби познайомити їх із моїми друзями за спокійних обставин, по одному, а про їхні особливості розповісти тільки після того, як мої батьки вже трохи звикнуть до них, то, можливо, це спрацює. А чому ні? Мій тато був як батьком, так і сином дивного. Якщо якийсь звичайний і міг мене зрозуміти, то це був він. А якби моя мама «заходила повільно» в цьому плані, то мій тато «взяв би її на буксир».

І, можливо, тоді – нарешті – вони мені повірять та приймуть мене такого, як є. І, можливо, тоді ми відчуємо себе справжньою сім'єю.

Я почувався трохи знервовано, збираючись викласти це, тому підійшов до пані Сапсан, коли поблизу більше не було нікого. Більшість моїх друзів і досі плавали або гралися у хвилях прибою на мілководді, а пані Сапсан ішла собі в супроводі почту зі зграйки крихітних куликів, котрі бігли за нею та покльовували своїми довгими дзьобиками її щиколотки.

– Киш! – гукнула вона, відганяючи їх ногою. – Я не ваша мати!

Ті змахнули крильцями, і наче невидима хвиля віднесла їх трохи назад, але вони й далі продовжували йти слідом.

– Птахи вас люблять, чи не так? – почав я розмову.

– У Британії вони поважають мене... та мій приватний простір. А тут вони поводяться, як жебраки. – Вона знову замахнулась ногою: – Геть, киш!

Ті хуркнули у воду.

– Нам належить поговорити, так?

– Я тут подумав... А що як я просто поясню все своїм батькам?

– Єноху, Міларде, припиніть бешкетувати! – вигукнула вона крізь складені рупором долоні, а потім повернулася до мене: – І ми не стираємо їхню пам'ять?

– Перед тим як остаточно віддати їх вам, я хотів би дати їм ще одну спробу, – сказав я. – Я знаю, що це може не спрацювати, але якщо спрацює, то все стане набагато простішим.

Я боявся, що вона одразу ж відмовить, але вона цього не зробила... ну, майже.

– Це стане неабияким винятком для давно встановленого правила, – відповіла вона. – Дуже мало є звичайних, утаємничених у наші секрети. Необхідно буде отримати спеціальний дозвіл від Ради імбрин. Потім процес прийняття. Церемонія присяги. Довгий випробний термін.

– Тобто ви кажете, що це того не варте.

– Я зовсім так не кажу.

– Правда?

– Я тільки кажу, що це складно. Але у випадку з твоїми батьками це може коштувати нам великих неприємностей.

– Яких саме?

Позаду нас з'явився Горацій – і доволі близько для того, щоб можна було продовжувати розмову тільки поміж мною та пані Сапсан.

– Я збираюсь розповісти моїм батькам правду про нас, – повідомив я йому. – Щоб подивитись, чи зможуть вони це прийняти.

– Що? Навіщо?

Така реакція була дещо більшою, ніж я очікував.

– Я думаю, вони заслуговують на те, щоб знати.

– Але ж вони спробували тебе ізолювати! – вигукнув Єнох, котрий теж підійшов. Тим часом із води стали виходити й інші та збиратися навколо нас.

– Я знаю, що вони зробили, – сказав я, – але вони зробили це тільки тому, що хвилювалися за мене. Якби вони знали правду – і прийняли б її, – вони б ніколи цього не зробили. І нам би стало набагато простіше відвідувати одне до одного, і в будь-який час.

– Ти хочеш сказати, що не повернешся з нами? – спитала Олівія.

Тут якраз із моря, капаючи водою, вийшла Емма, і коли вона почула ці слова, то примружила очі та пильно подивилася на мене. Ми ще не розмовляли про це з нею наодинці, а тут я раптом обговорюю це з усіма.

– Спершу я збираюсь закінчити школу, – продовжив я. – Але, якщо я правильно все зрозумів, наступні пару років ми зможемо постійно бачитись.

– Це дуже важливе «якщо», – озвався Мілард.

– Тільки уявіть собі, – вів я далі, – я міг би приходити допомагати вам із Реконструкцією – імовірно, по вихідних, – а ви б усі могли приходити сюди, коли захочете, та дізнаватися щось нове про звичайний світ. Ви б навіть могли піти зі мною до школи, якби захотіли.

Я глянув на Емму. Її руки були схрещені на грудях, а вираз її обличчя не читався.

– Піти до школи зі звичайними? – перепитала Олівія.

– Нам навіть заборонено відчиняти двері, коли привозять піцу, – сказала Клер.

– Я навчу вас, як із ними поводитись. Ви станете спецами нараз.

– Із кожною секундою все це звучить дедалі більш та більш надумано, – підбив підсумок Горацій.

– Я просто хочу дати моїм батькам шанс, – не погодився я. – Якщо це не спрацює...

– Якщо це не спрацює, пані Сапсан може стерти їм пам'ять, – підказала Емма. Вона підійшла до мене та взяла під руку. – Хіба це не трагічно, що син Ейба Портмана не знає, ким був його батько?

Вона сіла в мій човен! Я стиснув її руку, дякуючи за підтримку.

– Трагічно, але необхідно, – заперечив Горацій. – Його батькам не можна довіряти. Жодному звичайному не можна. Сама тільки думка про те, що вони можуть накоїти, змушує мене нервувати. Вони можуть виказати нас усіх!

– Вони цього не зроблять, – запротестував я, хоча слабенький голосок десь у моїй голові спитав: «Чи зроблять?»

– А чому б нам просто не прикидатися звичайними, коли вони поряд? – запропонувала Бронвін. – Тоді їх ніщо не тривожитиме.

– Якщо реально, то я не думаю, що це спрацює, – сказав я.

– Дехто з нас не має можливості прикинутися звичайними, – зауважив Мілард.

– А я ненавиджу прикидатися в будь-якому разі, – додав Горацій. – Як щодо того, щоб ми просто залишалися самими собою, а пані Сапсан могла б витирати їхню пам'ять наприкінці кожного дня?

– Коли «витиралок» стає занадто, у людей у голові з'являється каша, – прокоментував Мілард. – Скиглення там, нюні та шмарклі без кінця і все таке.

Я глянув на пані Сапсан – вона підтвердила його слова коротким кивком.

– А що якби вони мали поїхати кудись далеко на відпочинок? – запропонувала Клер.
– Пані Сапсан могла б закласти їм таку думку в голови після стирання пам'яті, коли вони найбільш піддатливі для навіювання.

– А що робити, коли вони повернуться? – спитав я.

– Тоді ми замкнемо їх у підвалі, – відповів Єнох.

– Нам слід замкнути тебе в підвалі, – відказала Емма.

Я всім завдав тільки стресу та неспокою, а це нікому не було потрібно. Вони тепер нервуватимуть. Я тепер нервуватиму. І все заради моїх батьків, котрі за останні шість місяців не принесли мені нічого, крім нещастя.

Я знову повернувся до пані Сапсан.

– Усе це дуже складно, – сказав я. – Просто витріть їм пам'ять.

– Якщо ти хочеш розповісти їм правду, гадаю, тобі слід спробувати, – відповіла вона. – Я вважаю, що майже завжди це варте зусиль.

– Дійсно? – спитав я. – Ви впевнені?

– Якщо я бачитиму, що це працює, то заднім числом проситиму в Ради згоди на це. А якщо не працює, то, думаю, ми доволі швидко про це дізнаємось.

– Фантастика! – вигукнула Емма. – А тепер, коли ми з усім розібралися... – і вона потягнула мене за руку до води, – час поплавати!

Я був заскочений зненацька, так що навіть не встиг її зупинити:

– Че-кай-мо-біль!..

Я ледве встиг витягнути мобільник із кишені джинсів, перш ніж опинився по груди у воді, а потім кинув його Горацію на берег.

Затягнувши мене у воду, Емма відпливла вбік, і я, сміючись, похлюпав за нею. Неждано-негадано я відчув себе дико щасливим – щасливим від того, що перебував серед друзів і що, засліплений сонцем, плив слідом за прекрасною дівчиною, котрій я подобався, котра кохала мене, як зізналася вона якось.

Блаженство.

Ген попереду Емма знайшла піщану обмілину та стала на ноги. Води їй було по пояс, хоча до берега було далеко. Це був один із тих трюків, якими славилися тутешні відпливи – і які я так любив.

– Ну, привіт! – сказав я їй, трохи засапаний, і сам уростаючи ногами в ту обмілину.

– А ти завжди ходиш купатися в джинсах? – спитала вона, показуючи зубки в милій усмішці.

– Ага. Усі так роблять. Ці джинси – останній писк.

– Неправда, – сказала вона.

– Серйозно. Це називається «нано-денім». Вони висихають за п'ять секунд після того, як виходиш із води.

– Реально? Це дивовижно.

– А ще вони самі складаються.

Вона недовіриливо примружила очі:

– Ти серйозно?

– Та готують сніданок.

Вона бризнула на мене водою:

– Це некрасиво, жартувати над дівчатами з минулих століть!

– З тобою це дуже легко! – гукнув я, пірнувши, а потім оббризкавши і її.

– Узагалі я більше очікувала чогось на кшталт летючих машин та роботів-помічників тощо. А робота-штани вже насамкінець.

– Ну, звиняйте. Зате в нас є Інтернет.

– Я дуже розчарована.

– Розумію. Я б теж краще мав летючу машину.

– Я маю на увазі, що розчарована тим, що ти виявився таким брехуном. Я дійсно дуже сподівалася, що ми будемо разом. Ну що ж.

– Я просто повинен був так зробити. Жодних викрутасів більш не буде, обіцяю!

– Обіцяєш-обіцяєш?

– Стопудово. Я обіцяю-обіцяю завжди казати тобі правду.

– Окей, – вона широко всміхнулася, відгорнула мокре пасмо з очей та схрестила руки на грудях, – розкажи про свій перший поцілунок.

Я відчув, що заливаюсь рум'янцем, та спробував пірнути у воду, щоби приховати колір свого обличчя... але, звісно, у мене нічого не вийшло, тому що я мав якось дихати.

– Я попався, так?

– Ти знаєш практично кожен закуток, кожную шпарину моєї романтичної історії. Хіба це чесно, що я нічого не знаю про твою?

– Тому що в ній не було нічого вартого уваги.

– Дурниці. Навіть поцілунків?

Я роззирнувся довкола, сподіваючись побачити щось, що могло б відволікти її увагу і цим самим зупинити потік її питань.

– М-б-р-л... – мій рот занурився під ватерлінію та булькав там щось нерозбірливе.

Тоді вона приклала долоні до поверхні води. Уже за мить вода почала шипіти та інтенсивно випаровуватись.

– Відповідай, інакше я тебе зварю!

Я миттю випростався.

– Окей, окей, зізнаюсь! Я зустрічався із суперрозумною супермоделлю. І з парою близнючок, котрі виграли грант за свою гуманітарну діяльність та за чудові навички екзотичного сексу. Але ти краща від усіх!

Стовп пари ненадовго поглинув дівчину, а коли пара розвіялась, Емми не було.

– Еммо? – у паніці я вглядався у воду. – Еммо!

А потім десь за спиною почувся плескіт. Я враз розвернувся і миттєво спіймав обличчям цілий потік води. То була Емма – стояла та сміялася з мене.

– Ми ж домовились: жодних викрутасів!

– Ти нереально мене злякала! – вигукнув я, протираючи очі.

– Я ніколи не повірю, що такий вродливий хлопець ні разу не цілувався до мене.

– Окей, раз, – визнав я, – але це не рахується. Схоже, та дівчина, типу, експериментувала зі мною.

– Боже. Ну ж, це дуже цікаво.

– Її звали Джанін Вілкінз. Вона поцілувала мене за блічерами¹⁰ на дні народження Мехлані Шах, що ми святкували на ролердромі «Зоряний Пил». Вона сказала, що їй набридло бути «нецілованкою», та хотіла дізнатись, що відчуваєш, цілуючись. Потім вона примусила мене поклястися зберегти все в таємниці та сказала, що, якщо я розповім про це комусь, вона пустить поголос, що я й досі впісуюсь у ліжку.

– Боже. Яка хвойда.

– Оце і вся моя романтична історія.

¹⁰ Дешеві місця для глядачів (на стадіоні тощо).

Її очі здивовано округлились, а потім вона відкинулася на спину та й просто, наче поплавок, лежала собі на воді. Радісний щебет наших друзів як почався, так і закінчився під звуки ніжного шурхотіння прибою.

– Джейкоб Портман... чистий, наче свіжий сніг. Лиш подумай.

– Я, е-е... так, – відповів я, ніяковіючи. – Звучить якось недоладно.

– А знаєш, тут нема чого соромитись.

– Та знаю, – сказав я тоді, хоча й не був упевнений у тому. Кожне кіно чи телешоу, зорієнтоване на тінейджерів, змушувало думати, що якщо ти не втратив незайманість раніше, ніж отримав водійське посвідчення, то ти був невдахою. Що, звісно, звучало по-ідіотськи – але важко не вбити собі в голову таку дурню, якщо чуєш її постійно.

– Це означає, що ти розбірливий у почуттях, – зробила висновок Емма. – Я високо ціную це, – і вона глянула на мене одним оком. – І мене це ніяк не засмутить. Я певна, що це... – вона провела по воді пальцем, і за ним потягнувся паровий слід, – у тебе не назавжди.

– Еге? – вичавив я із себе, а по всьому моєму тілу прокотився легкий нервовий дрож.

– Час покаже, – відповіла вона, знову стаючи на ноги. Не відриваючи від мене погляду, вона все дивилася й дивилася на мене, аж поки в якийсь момент ми не опинилися у воді вже поруч, а наші руки не з'єдналися та ноги не переплелися під водою. Та перш ніж щось іще встигло переплестися чи з'єднатися, ми почули крики, і я побачив, як пані Сапсан та Горацій махали нам із берега.

– Це Г'ю, – сказав Горацій, передаючи мені мій телефон, коли я вискочив із прибою.

З голови капала вода, тому я не притуляв мобільник до вуха:

– Алло?

– Джейкобе! Твої дядьки прокидаються! Батьки, здається, теж!

– Буду за п'ять хвилин, – відповів я. – Тільки затримай їх.

– Спробую, але поспішіть! – відповів Г'ю. – Я не маю того пилу, а твої дядьки сердиті!

І тоді всі ми, хто міг бігти, побігли.

Бронвін понесла Олівію. Пані Сапсан, котра добре вміла тільки ходити чи літати, але не бігати, звеліла нам продовжувати без неї. Уже озирнувшись, я побачив, як вона пірнула в море та зникла у хвилях, а за мить на поверхню сплив лише її одяг, а вона сама вилетіла з води у вигляді пташки та залопотіла крилами над нашими головами в напрямку мого дому. Щоразу, коли я бачив, як вона подібним чином міняє свій вигляд, мені хотілося плескати в долоні та кричати від захоплення, але наразі я стримався – на той випадок, якщо раптом якісь звичайні нас бачать, – та побіг далі.

Коли ми добігли до вхідних дверей, то були всі спітнілі, у піску та захекані, але приводити себе до ладу часу не було. Крізь гаражні двері було чути розгнівані голоси моїх дядечків. Передусім нам треба було потурбуватися про них, інакше старенька місіс Мелловруз могла почути галас та викликати копів.

Щойно ми опинилися всередині, як я кинувся до гаража та почав вибачатися перед дядьками за завдані їм незручності. Вони були злі, спантеличені та налаштовані войовниче, і вже за якусь хвилину після початку моєї перепрошувальної промови вони повільно та незграбно продефілювали повз мене всередину будинку. У холі на них чекала пані Сапсан, озброєна лиш своїм пір'ям та пронизливим поглядом, і невдовзі обидва дядечки були вже тихі, спокійні та податливі, як «Плей-До»¹¹. Їхній розум так легко піддався стиранню пам'яті, що я був майже

¹¹ *Play-Doh* – буквально «ігротісто»; американський різновид пластиліну, основним інгредієнтом якого є не глина, як зазвичай, а тісто.

розчарований. І, коли вони вже перебували наче в наркотичному кумарі, у стані, котрий настав після стирання та був дуже підходящим для навіювання, пані Сапсан дозволила мені з ними поговорити. Я посадив їх на кухні на табурети навпроти себе та повідомив, що останні двадцять чотири години були нічим не відзначені, що моє психічне здоров'я було бездоганим і що вся недавня сімейна драма була результатом неправильного діагнозу, поставленого моїм новим психіатром. Для більшої безпеки я повідомив їм, що всі оті дивні британці, на яких вони можуть наткнутися тут протягом наступних кількох тижнів – особисто чи по телефону, якщо дзвонитимуть сюди, – є далекими родичами з боку мого тата, і вони приїхали вшанувати пам'ять мого дорогого діда, котрий покинув нас. Дядечко Боббі загіпнотизовано кивнув у відповідь, а дядечко Лез знай бурмотів «ум-м-гу» та все набивав собі кишені яєчнею, що залишилася від сніданку. Я порадив їм трохи відіспатися, для кожного окремо викликав таксі та повідправляв їх по домівках.

Тепер настав час розібратися з моїми батьками. Я попросив Бронвін, перш ніж у них мине дія сонного порошку, перенести їх нагору до їхньої спальні, щоб вони прокинулись у себе в ліжку, а не в розбитій машині, в оточенні спогадів про неприємні події минулого вечора. Вона залишила їх у ліжку та зачинила двері, а я ще деякий час міряв кроками хол у них перед дверима, залишаючи на килимі піщані сліди, напружено намагаючись придумати, що я скажу батькам.

Сходами піднялась Емма.

– Агов, – прошепотіла вона. – Перед тим як ти зайдеш, я хочу щось сказати.

Я підійшов до неї, і вона схопила мене за руку.

– Ну?

– Вона сохла за тобою.

– Хто?

– Джанін Вілкінз. Знаєш, дівчата не віддають свою нецілованість абикому.

– Я, е-е... – Мій мозок спробував, але не зміг бути одночасно у двох різних місцях. –

Ти жартуєш, правда?

Вона засміялась та опустила очі:

– Тобто сохла. Але так – я просто прийшла побажати тобі удачі. Не те щоб ти її потребував. Вона й так із тобою.

– Дякую.

– Раптом що треба – ми зразу вниз.

Я кивнув. А потім поцілував її. Вона всміхнулась та швидко майнула сходами назад униз.

Крізь жалюзі пробивалося сонце. Батьки прокидалися повільно, а я все дивився на них зі стільця в кутку, покусуючи нігті та намагаючись зберігати спокій.

Першою очі відкрила мама. Вона зморгнула, потерла повіки. Сіла в ліжку, тихо зойкнувши, та почала масажувати собі шию. Вона навіть не здогадувалась, що останні вісімнадцять годин проспала в машині. Це будь-кого змусило би почуватися недужим.

А потім її погляд упав на мене, і між її бровами пролягла глибока сердита складка.

– Любчику? Що ти тут робиш?

– Я, е-е... я просто хотів дещо пояснити.

Тут вона вже глянула на себе та помітила, що одяг на ній був той самий, що і вчора ввечері. Обличчям її промайнуло збентеження:

– Котра година?

– Близько третьої, – відповів я. – Усе окей.

– Ні, – не погодилась вона, оглядаючи кімнату поглядом, який дедалі помітніше перетворювався зі збентеженого на панічний.

Я підвівся. Вона показала на мене пальцем:

– Стій там!

– Мам, не чуди. Дай поясню.

Вона відвернулася – мене ігнорували, наче мене тут не було зовсім.

– Френку, – вона стала термосити мого батька. – Френку!

– Ммм, – перекинувся він на інший бік.

Вона затрусила сильніше:

– Френкліне!

Це була вона – моя остання можливість; мить, до якої я готувався. Раніше я вже прокрутив у голові кілька різних варіантів, але всі вони тепер здалися мені несерйозними – надто тупі, надто дурні. І щойно мій тато підвівся та сів у ліжку, почавши продирати заспані очі, як мої нерви майже здали, бо я раптом усвідомив, що не маю потрібних слів.

Але це вже не мало значення. Готовий чи ні, а виставу час було починати.

– Мамо, тату, я маю вам дещо сказати.

Я підійшов до краю їхнього ліжка та почав свою розповідь. Не пам'ятаю вже, що саме тоді я казав, пригадую тільки, що почувався, наче мандрівний продавець, котрого футболять від дверей до дверей. Я тужився пояснити, як останні слова мого діда, його дивні фотознімки та поштова листівка від пані Сапсан допомогли мені знайти той будинок, де мешкали дивні, а серед них і старі друзі Ейба, котрі виявилися не тільки й досі живі, а навіть і не старі.

Та раптом я помітив, що безнадійно застряг на місці у своїх поясненнях, бо такі терміни, як «часова петля» чи «надзвичайні вміння» видавалися моїм батькам занадто неймовірними. Моя незграбно цензурована версія правди в комбінації з хвилюванням, здавалося, тільки довела їм ще раз, що я несповна розуму. І чим довше я говорив, тим далі, дуюм за дуюмом, вони відсовувалися від мене – матуся щораз дужче й дужче натягувала ковдру собі на плечі, а тато в якийсь момент так різко здав назад, що вдарився потилицею об спинку ліжка, і вираз його обличчя в ту мить був такий самий, як колись, коли він танцював джигу, і в нього від напруження очі мало на лоба не повилазили, – неначе та манія, котрою я був одержимий, могла бути заразною.

– Спинись! – крикнула мама, перервавши врешті-решт мою розповідь. – Я більше не можу це чути!

– Але ж це правда, і якби ви лиш вислухали мене...

Вона скинула покривала та вистрибнула з ліжка.

– Ми почули достатньо! І ми вже знаємо, що сталося. Ти дуже горював за своїм дідусем. І ти таємно перестав уживати ліки, – виклала вона сердито, походжаючи туди-сюди. – За порадою одного шарлатана ми відправили тебе на інший кінець світу та в найбільш невдалий час, і там у тебе стався нервовий зрив! Тобі нема чого соромитись, і ми повинні глянути на цю ситуацію чесно. Окей? Ти не зможеш постійно прикриватися цими... історіями.

У мене було таке відчуття, наче мені дали ляпас.

– Ви не волієте дати мені жодного шансу.

– Ти мав їх уже сотню, – відповів тато.

– Ні. Ви ніколи мені не вірили.

– Ну звісно ж, ні, – озвалася матуся. – Ти самотній хлопчик, котрий утратив дорогу тобі людину. І тоді ти зустрічаєш тих дітей, котрі є такими ж... «особливими», яким був твій дідусь. І тільки ти їх бачив? Тут і без психіатра все ясно. Ти вже з двох років дружив із вигаданими друзями.

– Я б не сказав, що я єдиний, хто їх бачив, – відповів я. – Ви теж бачили їх учора ввечері на під'їзній алеї.

На мить мені здалося, що в моїх батьків був такий вигляд, наче вони побачили привида. Можливо, події вчорашнього вечора в їхніх головах до цього моменту були заблоковані. Таке іноді може траплятись, коли якась окрема подія аж настільки не співвідноситься з концепцією реальності якоїсь окремої людини.

– Про що ти кажеш? – запитала матуся тремтячим голосом.

Здавалось, нічого вже не залишалось, крім як познайомити їх із моїми друзями.

– Хочете їх побачити? – спитав я. – Знов?

– Джейкобе, – вимовив батько загрозливим тоном.

– Вони тут, – сказав я. – Клянусь, вони безпечні. Лиш... спокійно, окей?

Я відчинив двері та впустив до кімнати Емму. Вона тільки й устигла що сказати «привіт, пане та пані Портман», як моя матуся заверещала.

До кімнати увірвалися пані Сапсан та Бронвін.

– Що сталось? – спитала пані Сапсан.

Моя матуся сильно відштовхнула її – по-справжньому таки відштовхнула пані Сапсан: «Геть. ГЕТЬ!» Я бачив, що Бронвін ледве стримала себе, щоб не вхопити мою матусю та не запустити нею в стіну.

– Меріен, заспокойся! – гукнув тато.

– Вони тебе не скривдять! – вигукнув і я.

Я спробував схопити її за плечі, але вона вирвалася із моїх обіймів та рвонулась із кімнати.

– Меріен! – знову гукнув мій тато. Але, коли він спробував побігти за нею, Бронвін схопила його за руки. А він був іще надто слабкий після дії пилу, щоб із нею битися.

Я помчав за матусею сходами вниз. Вона забігла на кухню та схопила ніж для м'яса. Тут зі сховку повиходили й інші дивні та – оскільки вона, ставши спиною до холодильника, розмахувала ножем – обступили її з усіх боків, на достатній віддалі від її зброї.

– Спокійно, місіс Портман! – вигукнула Емма. – Ми не завдамо вам жодної шкоди!

– Геть від мене! – заверещала матуся. – Боже. Боже!

Можливо, причиною тому була Олівія, котра підкрадалася до неї по стелі, – дівчинка знайшла в гаражі рибальську сіть та збиралась кинути її зверху на мою матусю, – чи голос Міларда, котрий пролунав із наче завислого в повітрі банного халата, але, врешті-решт, моя матуся просто знепритомніла. Ніж заторохтів по кахляній долівці, а вона звалилася поряд – видовище було настільки зворушливе, що я відвів погляд.

Я чув, як нагорі кричав мій тато. Він кликав мою матусю на ім'я. Імовірно, він вирішив, що ми її вбили.

– Вона в нас, – звернулася до мене Емма. – Іди до батька.

Я наступив на ніж, який упав, та заштовхнув його під кухонну шафку – на той випадок, якщо матуся опритомніє. І вже потім Емма, Горацій, Г'ю та Мілард підняли її та понесли до дивана. Далі я не був тут потрібен, тож побіг нагору.

Свого тата я побачив у кутку спальні, де той присів, учепившись у подушку.

Бронвін стояла у дверях із розпростертими руками, наче голкіпер у воротах, готова ловити мого тата, якби він спробував прорватися.

Вираз обличчя мого тата, коли він мене побачив, став льодяним.

– Де вона? – спитав він. – Що вони з нею зробили?

– Усе окей, – відповів я. – Вона спить.

Він заперечно хитнув головою:

– Вона цього не переживе.

– Переживе. Пані Сапсан уміє стирати певні спогади. Мама цього не згадає.

– А твої дядьки?

Я кивнув:

– Так само.

Увійшла пані Сапсан:

– Пане Портман, як ваші справи?

Тато проігнорував її. Натомість, він не відривав свого погляду від мене.

– Як ти міг? – Він ці слова наче виплюнув. – Як ти міг привести цих людей у наш дім?

– Вони прийшли допомогти мені, – відказав я. – Переконати тебе, що я не божевільний.

– Ви не можете витворяти таке з людьми, – тепер він уже звертався до пані Сапсан. – Влізати в їхнє життя. Лякати всіх до чортиків. Стирайте що хочете. Це неправильно.

– Здається, дійсність для вашої дружини дещо заважка – принаймні поки що, – сказала пані Сапсан. – Але Джейкоб дуже сподівався, що з вами буде інакше.

Тато повільно підвівся. Руки висіли безвільно вздовж тіла, а сам він виглядав покірним та ображеним.

– Ну що ж. Гадаю, далі вам краще буде покластися на мене, – сказав я, озирнувшись на пані Сапсан.

– Упораєшся?

Я кивнув.

– Коли що – ми за дверима, – сказала вона та разом із Бронвін вийшла, зачинивши за собою двері.

Я говорив довго. Я сидів на краєчку ліжка, а мій тато сидів на стільці в кутку. Очі його дивилися вниз, а плечі були опущені, і схожий він був на дитину, котра слухала неприємну нотацію. Та я не дозволив собі відволікати на це свою увагу, а натомість спокійно розповів йому все від самісінького початку.

Я розповів йому про те, що знайшов на Кернгольмі. Як познайомився з цими дітьми і ким вони виявилися насправді. Як я дізнався, що був одним із них.

Я навіть розповів йому про порожняка, хоча й не обмовився про те, що відбувалося потім, – ні про битви, у яких ми брали участь, ні про Бібліотеку Душ, ні про злих братів пані Сапсан. Наразі було досить того, що тепер він знав, ким був його батько та ким був я.

Коли я закінчив, він кілька хвилин мовчав. Він більше не виглядав наляканим. Тільки засмученим.

– Ну? – спитав я.

– Я б мав здогадатися, – відповів він. – Те, як твій дідусь і ти спілкувались. Наче у вас була своя таємна мова, – продовжував він, покиваючи собі головою. – Я б мав здогадатися. І думаю, частина мене здогадувалась-таки.

– Що ти маєш на увазі? Ти здогадувався про дідуся, але не про мене?

– Так. Ні. Чорт, я не знаю. – Він пильно та напружено вдивлявся кудись позад мене, наче намагався розгледіти щось крізь туман. – Гадаю, десь глибоко в душі я здогадувався, але відмовлявся в це вірити.

Я повільно підсунувся ближче до краю ліжка:

– Він сказав тобі?

– Думаю, якимось він намагався. А я, очевидно, не сприйняв цього... або ж хтось викрав мої спогади. А вчора ввечері... – Він стукнув себе по лобі. – Коли я побачив тих людей, мені згадалося щось давно забуте.

І тепер настала його черга говорити, а моя – слухати.

– Мені було десь років із десять, коли це сталося. Довгі ділові поїздки для твого діда були звичною справою. Бувало, що він зникав із дому на цілі тижні. Я завжди хотів поїхати з ним

і часто просився та благав, але він завжди, завжди відповідав «ні». До одного дня. А одного дня він відповів «так».

Батько підвівся та став прохажатися туди й назад, неначе сам лише процес пригадування вже додавав йому снаги.

– Ми тоді поїхали, точно не пам'ятаю, чи то на північ Флориди, чи то до Джорджії. Дорогою ми підібрали його товариша. Я знав його: він був у нас раз чи двічі. Чорний хлопець. Завжди тримав сигару в роті. Ейб називав його Ейч. Просто Ейч. Хай там як, перед тим під час наших зустрічей той завжди ставився до мене справді приязно, а того разу від нього йшла якась моторошна енергетика. І він постійно дивився на мене. А пару разів я навіть чув, як той питав мого тата: «Ти в цьому певен?»

Згодом стемніло, і ми спинилися на ночівлю. У якомусь старому, повному щурів motelі. І от десь посеред ночі мій тато будить мене, і він наляканий. Він каже: «Френку, збирайся», – а потім чимдуж тягне мене надвір до машини. Я в піжамі, і вже і я наляканий. Тому що зазвичай мій батько не боявся нічого. Нічого. Отже, ми на машині вилітаємо з того паркувального майданчика, наче за нами женуться зомбі, але не змогли ми ще й пари кварталів, як відчуваємо удар – бум! – і машину зносить, наче щось ударило нас у бік. Тільки навколо не було інших машин. І тато зразу ж різко пригальмовує та повертає в поле. Там вискакує з машини та каже мені: «Пригнися, Френку, не висовуйся». Але я не можу відвести погляду, і наступне, що я пам'ятаю, як він раптом злітає в повітря, наче зверху його різко підняло щось невидиме. Тоді він почав видавати страшні такі горлові звуки, і оте «щось» упустило його на землю. Але він і далі продовжив оте своє пекельно жакливе, наче звіряче, гарчання. А його очі – я бачив їх у світлі передніх фар, – його очі закотилися під лоба, тільки білки видно. І одяг його весь заляпаний якимось чорним лайном. І я вибігаю з машини, і як припустив, не розбираючи дороги, прямо в кукурудзяне поле. Не озираючись. Думаю, в якийсь момент я знепритомнів, тому що наступне, що я пам'ятаю, це я вже в ліжку в нашому мотельному номері, а поряд мій тато, Ейч та ще двоє чи троє. І вони дивні такі. Вони всі замащені брудом та кров'ю, а запах... боже, запах. А один чоловік – я ніколи не забуду, – він узагалі не мав обличчя. Просто маска зі шкіри. Я був такий наляканий. Надто наляканий, щоб навіть закричати. А тато й каже: «Усе окей, Френкі, не бійся. Ця тьотя хоче поговорити з тобою, не бійся». А та жінка, вона була як ця... – і мій тато показав жестом на пані Сапсан, котра в якийсь момент прочинила була двері та напівпросунулася до кімнати, слухаючи розповідь. – Вона зробила зі мною щось таке, що наступного дня я майже нічого не пам'ятав. Наче то був просто поганий сон. І після того мій тато більш ніколи про це не говорив.

– Імовірно, вона стерла вашу пам'ять, – сказала пані Сапсан. – Та, здається, вона не довела справу до кінця.

– Господи, я хотів би, щоб довела, – сказав мій тато. – Мені роками снилися жахіття. А потім протягом деякого часу мені здавалося, що вони нарешті минулися. Але, як видно, мій батько був сказав їй не видаляти ті спогади повністю. Такий собі прояв садизму щодо дитини, вам не здається? Бо частина його хотіла, щоб я знав. Це було схоже на... шкільну дошку, яку нібито витерли, але якщо досить добре придивитися, то все ще можна щось прочитати. Але я не хотів того читати. Я не хотів того знати. Тому що я дійсно, дійсно не хотів, щоб оте все було правдою про мого батька. Щоб він був... таким.

– Ти просто хотів нормального батька, – сказав я.

– Точно, – відповів тато, ніби я його нарешті зміг зрозуміти.

– Але він не був таким, – додав я. – Як і я.

– Скидається на те. – Він припинив ходити та всівся на край ліжка, трохи нахилившись у протилежний від мене бік.

– Ваш син – хоробрий та обдарований юнак, – холодно зауважила пані Сапсан. – Ви б мали пишатися ним.

Батько щось пробурмотів. Я перепитав у нього, що він сказав.

Він звів на мене очі, і в тому погляді було щось таке, чого не було ще за мить до цього. Це було щось схоже на огиду.

– Ти зробив свій вибір.

– То не був мій вибір, – відповів я. – Просто я таким є.

– Ні. Ти сам вибрав їх. Ти сам вибрав цих... людей... над нами.

– Це не мусить бути так. Або-або. Ми можемо співіснувати.

– Скажи це своїй матері, котра кричала, наче божевільна! Скажи це своїм дядькам, котрі... де? Що ви з ними зробили?

– З ними все добре, тату.

– Нічого не ДОБРЕ, – проволав він, зіскакуючи знов на ноги. – Ти все знищив!

Пані Сапсан, яка весь цей час усе ще стояла на порозі, вітром влетіла до кімнати, а Брон-він відразу ж за нею:

– Сядьте, пане Портман...

– Ні! Я не житиму в божевільні! Я не піддаватиму свою сім'ю цьому безумству!

– У нас вийде, – звернувся я до тата, – кажу тобі...

Він стрімко кинувся до мене, і я на мить подумав, що він хоче вдарити. Але він враз спинився.

– Я зробив свій вибір, Джейкобе. І дуже давно. А тепер, схоже, ти зробив свій, – батько важко дихав, а щоким його вкрилися багрянцем. Так ми і стояли навпроти одне одного, лице в лице.

– Я й досі твій син, – прошепотів я.

Його щелепа була непорушною, але я побачив, як затремтіли його губи, наче він збирався щось сказати. Натомість він розвернувся, підійшов до свого стільця та знову сів, обхопивши голову руками. На якусь мить у кімнаті стало тихо. Чути було тільки батькове нерівне, уривчасте дихання.

Нарешті я спитав:

– Скажи мені, що ти хочеш?

Він, не дивлячись у мій бік, підвів голову й торкнувся пальцем своєї скроні.

– Давайте, – прохрипів він. – Стирайте. Ви все одно збиралися це зробити.

І я миттю впав у відчай.

– Ні, якщо ти не схочеш. Ні, якщо ти думаєш...

– Це те, що я хочу, – промовив він, дивлячись на пані Сапсан. – Але цього разу доведіть справу до кінця.

Він розслаблено відкинувся на спинку стільця, і його очі, здавалося, світилися зсередини.

Пані Сапсан подивилася на мене.

Я відчув, як ціпенію з голови до ніг.

І я кивнув їй. А потім залишив кімнату.

Емма зупинила мене, коли я біг сходами вниз.

– Ну, як ти? Як усе пройшло?..

– Зі мною все добре, – відповів я.

Звісно, добре не було, але я ще не знав, як про це сказати.

– Джейкобе, будь ласка, поговори зі мною.

– Не зараз, – відказав я.

Мені було необхідно, дуже-предуже, побути самому. А якщо конкретніше, то мені просто необхідно було, аж поки вистачило б дихання, викричатися у вікно машини, яка мчить на повній швидкості.

Емма мене пропустила. Я не озирнувся: не хотів бачити виразу її обличчя. Я пробіг мимо матері, що лежала на дивані, уся така зіщулена, та мимо ватаги моїх друзів неподалік, які були знервовані та перемовлялися пошепки. Із дерев'яної чаші на кухонному столі я схопив ключі від машини, зайшов у гараж та ляснув по кнопці, яка відчиняла гаражні ворота. Але останні, у спробі відчинитися, видали тільки болісне, скреготливе скавучання: задній бампер автомобіля так міцно застряг у них, що відчинитись не вийшло, а за мить ворота здалися у своїх намаганнях, і запанувала тиша. Я вилаявся та щосили вдарив ногою те, що в ту мить знаходилося найближче. І так сталося, що найближче виявився старий ящикоподібний телевізор, який ховався під гаражним верстатом. Моя боса нога пробила задній кожух апарата, що аж уламки пластику бризнули навсідч. Нога миттєво зааніміла і, як мені тоді здалося, порізалась. Я різко її витягнув і через бокові двері покульгав у двір, де заходився кричати на дерева.

Вузол киплячого гніву в моїх грудях трохи ослаб.

Я повернув на задній двір, перетнув газон та спустився на наш маленький, весь покوروبлений від палючого сонця причал, що випинався в бухту.

У моїх батьків не було човна. Навіть каное. Я використовував наш причал завжди тільки для одного: щоби сидіти на краю, опустивши ноги в коричневу воду, та думати про неприємні речі. Що я тепер і робив.

За хвилину чи дві я почув кроки по дошках. Я вже готовий був повернутися та гавкнути в той бік прохання забратися до пекла, хто б то не був, але перед тим ту людину видала трохи нерівна хода, а я не міг собі дозволити бути нечемним із пані Сапсан.

– Зважайте на цвяхи, – сказав я їй, не повертаючись.

– Дякую, – відповіла вона. – Можна сісти?

Не відриваючи очей від води, я здвигнув плечима. На віддалі поперечним курсом повільно плив човен.

– Усе зроблено, – повідомила вона. – Наразі твої батьки перебувають у стані, готовому для програмування. Мені необхідно знати, що б ти хотів, аби я їм сказала.

– Байдуже.

Минуло кілька секунд. Вона сіла на настил причалу поруч зі мною.

– Коли я була твого віку, – продовжила вона, – я спробувала щось подібне з моїми батьками.

– Пані Сапсан, я реально не хочу розмовляти прямо зараз.

– Тоді слухай.

Іноді з пані Сапсан сперечатися було неможливо.

– На той час я вже чимало років провела була в академії імбрин пані Шилодзьобки, – почала вона, – коли одного разу мені раптом спало на думку, що в мене й досі є мати з батьком і що мені буде приємно побачити їх знову. Оскільки вже досить багато часу минуло звідтоді, як у мене з'явилися крила та мене доволі безцеремонно було спроваджено з дому, то я подумала, що вони могли б тепер поглянути на мене в іншому світлі, як на особистість і доньку, а не якусь огидливу аберацію¹². Вони жили в одній халупі на околиці нашого села. Через мене всі їх обминали. Навіть наші родичі відмовилися з ними спілкуватися. Усі вважали, що мої батьки були слугами диявола. Я намагалася схилити їх на свій бік. Вони й досі любили мене, але водночас боялися ще дужче, ніж раніше. Закінчилося все тим, що моя мати прокляла той день, коли я народилася, а мій батько вигнав мене з дому, тримаючи в руці розжарену на вогні

¹² Відхилення від норми (а також від правильного шляху чи погляду, відістини).

праску. Через роки я дізналася, що вони померли – позашивали каміння собі в кишені та зайшли в море.

Вона зітхнула. Дмухнув свіжий бриз, прогнавши на мить затхлу літню спеку. І не вірилось, що десь поруч із нашим світом міг існувати світ, описаний пані Сапсан.

– Прийміть мої співчуття, – промовив я.

– Наші родинні стосунки часто не витримують випробування правдою, – відповіла вона. Лише якусь мить я встиг про це подумати, як відразу ж розсердився:

– Це не те, що ви казали годину тому. Тоді ви казали, що правда варта неприємностей, чи щось таке.

Вона знітилася, трохи відсунулась і – десь майже внизу – стала обтрушувати собі пісок зі штанин.

– Я гадала, що мала дати тобі шанс.

– Для чого? – спитав я дещо підвищеним тоном.

– Цей світ не мій, і я тут не повчатиму тебе, як бути сином своїх батьків.

– Наскільки я знаю, у мене нема батьків.

– Не кажи так, – заперечила вона. – Я знаю, вони наговорили тобі всякого непотребу, але ти не можеш...

Я стрімко підскочив і стрибнув у воду. Опинившись на дні, я затамував подих, сподіваючись, що чорнота і раптовий холод виміють геть оці мої думки:

«Він не хоче тебе знати».

«Замість знати тебе, він обрав забуття».

А потім, перш ніж у мене закінчився в легенях кисень, я закричав що є духу в каламутну безодню. Коли я знову з'явився на поверхні, десь футів за двадцять від причалу, пані Сапсан стояла, уже збираючись пірнати за мною.

– Джейкобе! З тобою все?..

– Добре, добре! – відповів я. Вода була настільки мілкою, що я легко міг дістати дна. – Я ж казав: я не хочу розмовляти!

– Казав, – погодилась вона.

Вона стояла на причалі, а я стояв по пояс у воді, і ноги мої грузли в мулі, і якась маленька рибка тикалась у них своїм носиком.

– Я зараз тобі дещо скажу, – промовила вона, – тільки не впадай в істеріку.

– Добре.

– Я знаю, що просто зараз воно тобі дуже не до вподоби, але запевняю, що, якщо ти відмовишся від свого нормального життя, потім іще не раз пожалкуєш про це.

– Якого життя? Я не маю тут друзів! А мої батьки бояться мене та соромляться!

– Вони живі, чого нема в більшості з нас. І вони не пам'ятають нічого з того, що трапилося п'ять хвилин тому.

– Хай і так. Але мені нецікаво решту свого життя прикидатися тим, ким я не є. Якщо така ціна за те, щоб бути їхнім сином, то воно того не варте.

Після цих моїх слів у неї був такий вигляд, наче вона хотіла щось мені крикнути, але натомість вона проковтнула той крик.

– Я ніколи не стверджувала, що бути дивним легко, – сказала вона за мить. – У тому, що стосується того, щоб бути одним із нас, є чимало неприємних та важких моментів. А найважчим у цьому є, імовірно, навчитися домовлятися зі світом людей, котрі не можуть чи просто не хочуть тебе розуміти. Багато хто вважає це неможливим – і залишається в часових петлях. Але я ніколи не припускала, що ти з таких. Ти маєш дуже особливий талент, і я кажу не про твоє вміння легко обходитися з порожняками. Ти, Джейкобе, є свого роду перевертнем, котрий здатен легко подорожувати між світами. Такі, як ти, не мусять бути прив'язаними лише до одного дому чи однієї сім'ї. У тебе їх може бути багато, як було у твого діда.

Я глянув угору, де над головою плавно ширяв пелікан, ліниво ворущачи крильми, наче опахалами, та пригадав собі життя мого діда. Більшу частину його той прожив у трухлявій хатинці на краю болота. Його дружина та діти майже не знали його. Він рік у рік ризикував життям, боровся за інтереси дивних, а в нагороду за це, урешті-решт, його стали лікувати, наче якогось забудькуватого старого психа.

– Я не хочу бути схожим на мого діда. Я не хочу його життя.

– Ти й не будеш схожим, у тебе буде своє життя. Як щодо школи?

– Здається, ви мене не слухаєте. Я не хочу... – Я повернувся та, широко розкинувши руки, заволав через усю бухту: – НІЯКОГО! ТАКОГО! ГІВНА!

І з розпашілим обличчям я знову розвернувся до неї.

– Ти вже закінчив? – спитала вона.

– Так, – тихо відповів я.

– Добре. А тепер, коли я повністю проінформована про все, чого ти не хочеш... що ж хочеш ти?

– Я хочу чимось допомогти єдиним у світі людям, котрі завжди приносили мені тільки нещастя. Дивним. І я хочу зробити щось важливе. Щось велике.

– Ну гаразд. – Вона присіла та простягла мені руку. – Можеш почати просто зараз.

Я підбрів ближче, і вона допомогла мені видертися на причал.

– Я маю для тебе роботу, яка є дуже важливою та яку в усьому Дивосвіті не зможе зробити ніхто, крім тебе, – сказала пані Сапсан, коли ми вирушили.

– Окей. Що це?

– Дітям потрібне сучасне вбрання. Мені треба, щоб ти взяв їх на шопінг.

– Шопінг? – спинився я. – Ви прикололись.

Вона повернулась до мене обличчям. Його вираз був незворушним.

– Аж ніяк.

– Я сказав, що хочу зробити щось важливе. Для Дивосвіту!

Вона підійшла ближче та промовила тихо і чітко:

– Я вже казала це раніше, але можу повторити. Це є вкрай важливим для майбуття того світу, щоб ці діти вміли орієнтуватися в цьому світі. І ніхто, крім тебе, не навчить їх, Джейкобе. А хто ще? Ті, хто десятиліттями живе в часових петлях, не знають про це нічого. Вони не зможуть домовитись навіть із сучасним пішохідним переходом! А ті, хто не жив у петлях, – або дуже старі, або настільки молоді та нові для нашого Дивосвіту, що самі ще не мають необхідного досвіду. – Вона схопила мене за плечі та стиснула їх. – Я знаю. Я знаю, що ти гніваєшся та хочеш піти звідси. Але я благаю тебе. Залишся ще трохи. Я думаю, що знаю спосіб, як би ти міг існувати тут – лише інколи, коли захотів би сам, – водночас разом із нами роблячи важливу роботу в петлях.

– Еге? – запитав я скептично. – І що ж це?

– Дай мені час до... – Вона вивудила свого кишенькового годинника зі штанів та глянула на нього. – До сутінків. Тоді побачиш. Влаштовує?

Спершу я подумав, що це якось стосувалося Панконтуркону в Диявольському Акрі, але найближча петля, та, крізь яку вони потрапили сюди минулого вечора, знаходилася за кілька годин звідси посеред болота. А мені, як би там не було, зовсім не усміхалося постійно мотатися туди й назад, наче ком'ютер¹³.

Я хотів залишити своє попереднє життя в минулому, піти звідси й не повернутись. Але з пані Сапсан важко було сперечатися. І я погодився допомогти моїм друзям дізнатися дещо про мій час. Я відчував, що це буде неправильно – відразу ж відмовитись від цієї обіцянки.

– Добре, – сказав я. – До вечора.

¹³ У США той, хто щодня їздить на роботу здалеку, наприклад із передмістя до міста чи навпаки.

– Відмінно, – і, уже збираючись піти, вона сказала: – Ой, поки не забула, – і з іншої своєї кишені вона витягла конверт і простягла мені. – Це на шопінг.

Я зазирнув усередину. Він був набитий купюрами по п'ятдесят доларів.

– Цього вистачить?

– Е-е... Гадаю так.

Вона коротко кивнула та одразу ж попрямувала до будинку, залишивши мене в збентеженні та з конвертом у руці.

– Стільки справ, стільки справ, – бурмотіла вона, а потім гукнула мені через плече, показуючи вказівним пальцем у небо: – До вечора!

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

Оскільки – тепер-три-дверний – седан моїх батьків міг умістити тільки половину нашої ватаги, нам довелося на шопінг робити два виїзди. У перший виїзд вирушили: Емма, тому що в мене завжди було до неї привілейоване ставлення, і я не робив із цього таємниці; Олівія, тому що вона була життєрадісна, а мені в цю мить хотілося чогось радісного; Мілард, тому що він безперестану до мене чіплявся із цим; та Бронвін, тому що її м'язи виявились єдиним способом змусити простроملені гаражні ворота відчинитися. Я пообіцяв Г'ю, Горацію, Єноху та Клер, що повернуся за ними за пару годин. А Горацій заявив, що новий одяг його все одно не цікавить.

– Денім став повсякденним одягом, – сказав він, глянувши на мене скоса, – і нинішня мода втратила будь-яку довіру. Сучасний подіум схожий на табір одягнутих у джинсу шабашників.

– Ти повинен мати новий одяг, – сказала Клер. – Так каже пані Сапсан.

Єнох спохмурнів:

– «Так каже пані Сапсан, так каже пані Сапсан!» Ти розмовляєш, наче заводна іграшка.

Ми залишили їх сваритися, а самі пішли в гараж. За допомогою клейкої стрічки, пакувального дроту та невеличкого точкового зварювання, проведеного Еммою, нам удалося поставити на місце водійські дверцята; правда, вони не відчинялися та не зачинялися, але із чотирма дверцятами існувала набагато менша ймовірність бути зупиненими допитливими полісменами, ніж із трьома. Закінчивши, ми залізли в машину. За хвилину ми виїхали на затінену баньянами дорогу, котра вела вздовж Голчастої Коси.

По обидва боки від нас виднілися великі будинки, у проміжках між ними де-не-де мелькав пляж. Це було вперше, коли мої друзі бачили стільки всього в цьому світі серед білого дня. І вони старалися мовчки напитися цим світом. Дівчата поприклеювалися до віконечь позаду, а дихання Міларда затуманило переднє скло навпроти місця для пасажирів. Я пробував уявити собі, на що це було для них схоже – усі ці краєвиди, на які я давно вже не звертав уваги.

Чим далі ми їхали на південь, тим вужчою ставала коса. Великі будинки поступилися місцем трохи меншим, а потім – колонії приземкуватих кондомініумів родом із сімдесятих років та позбавленим смаку знакам, на котрих було зазначено назви тих володінь: ОСТРОВИ ПОЛІНЕЗІЇ, РАЙСЬКЕ УЗБЕРЕЖЖЯ, ФАНТАСТИЧНИЙ ОСТРІВ. Коли ми опинилися у комерційній зоні острова, то кольори навколо просто вибухнули: укрите рожевою покрівлею крамнички, в яких продавався всілякий дріб'язок: від сонцезахисного крему до чохлаків для зберігання охолодженого пива; яскраво-жовті рибальські магазинчики; смугасті навіси агенцій нерухомості. І, звісно ж, бари, їхні «танцюючі» полінезійські смолоскипи, вишикувані рядами, та двері, відчинені навстіж, щоб упустити досередини морський бриз і випустити назовні чийсь скрипучий переспів у караоке пісні Джиммі Баффетта, щоби та «трель» безкінечним потоком котилася собі аж до лінії прибою. Обмеження швидкості було таким офігенним, а дорога була настільки забита сп'янілими від сонця пляжниками, що, їдучи повз караоке-бар, водії мали час попідспівувати. Нічого й ніколи із цього в моєму житті не мінялося. Я міг би, наче під час перегляду довготривалої п'єси, звіряти свій годинник за черговістю дій акторів або за тривалістю окремих сцен – щодня одне й те саме: туристи з Європи, червоні, наче омари, нидіють у тіні тонких, наче олівці, листочків карибських пальм; рибалки з обвітреними обличчями та з пониклими донизу капелюхами й животами, ловлячи рибу, стоять уздовж мосту, наче вартові, та все закидають свою ліску на мілководдя, не відходячи далеко від своїх кулерів фірми «Іглу».

Із коси ми піднялися на міст, помчавши над мерехтливою бухтою, і зумкотіння наших шин залунало над його металевими ґратами. З мосту ми з'їхали на Велику Землю, цілий архіпелаг із міні-маркетів і ринкових площ, оточених цілим океаном паркувальних майданчиків.

– Який дивовижний пейзаж, – сказала Бронвін, порушуючи режим мовчання. – Чому Ейб із усіх місць у Америці вибрав саме це?

– Флорида завжди була одним із найкращих місць, де легко могли переховуватися дивні, – відповів Мілард. – Принаймні поки порожняки не прийшли сюди з війною. Це була зимова квартира для всіх цирків, і вся центральна частина штату являє собою величезне непролазне болото. Подейкували, що будь-хто, яким би дивним він не був, міг знайти тут місце, щоб остаточно загубитися – тобто зникнути.

Ми залишили позаду бежево-засмагле середмістя та попрямували в бік малолюдних околиць. Там, поза зачиненим торговельним центром, поза недобудованим житловим комплексом, що повільно заростав підліском, виднілися величезні супермаркети. Саме туди ми і прямували. Я звернув на Сосновоборовий шлях, коридор завдовжки з милю, уздовж котрого вишикувалися всі міські платні лікарні, санаторії та інтернати для пенсіонерів, трейлер-парки для тих, кому за п'ятдесят п'ять, та будинки для людей похилого віку. Вся дорога була уतिकана нехитромудрими рекламними щитами з інформацією про лікарні, клініки невідкладної допомоги та меморіальні парки. Усі в місті називали Сосновоборовий шлях «Хайвей на Небеса».

Коли ми наближалися до великого знака, на якому було зображено коло із сосен, я почав гальмувати, і тільки після того, як уже зробив поворот, спіймав себе на думці, що зробив усе не так. До торговельного центру, куди ми збиралися, вело кілька маршрутів, але, за звичкою, я вибрав саме цей тому, що дозволив своєму розуму літати десь у хмарах, і моя підсвідомість зробила поворот за мене. Якраз тут був в'їзд до Круглого Села, і це був райончик мого діда.

– Упс, не туди, – промовив я, зупиняючи машину і здаючи назад.

Але ледве я встиг розвернутися і знову лягти на попередній курс, Емма сказала:

– Зачекай. Джейкобе... стій.

Моя рука затрималася на перемикачі передач, як раптом мене пронизала невеличка хвиля страху.

– Що?

Емма роззиралася навколо, витягнувши шию, намагаючись розгледіти щось у заднє вікно.

– Хіба це не те місце, де жив Ейб? – спитала Емма.

– Так, воно.

– Правда? – спитала Олівія, нахилившись між пасажирським і водійським сидіннями. – Воно?

– Я звернув сюди випадково, – сказав я. – Я так часто сюди їздив, що це була просто, типу, м'язова пам'ять.

– Я хочу подивитися, – сказала Олівія. – Можна нам роззирнутися навкруги?

– Пробач, сьогодні нема часу, – відповів я, крадькома глянувши на Емму в дзеркало заднього огляду. Я побачив тільки її потилицю, бо дівчина повністю відвернулася, дивлячись крізь заднє скло на кабінку охоронця, котра позначала собою початок дідового кварталу.

– Але ми вже тут, – проказала Олівія. – Пам'ятаєш, як ми завжди говорили про відвідини? Хіба ви ніколи не запитували себе, як виглядав його дім?

– Олівіє, ні, – сказав Мілард. – Це погана ідея.

– Так, – погодилась Бронвін, штовхнувши Олівію, а потім різко повернувши голову до Емми: – Може, не сьогодні.

Олівія нарешті зрозуміла поданий знак:

– Ой. Окей. Ви знаєте, насправді, я вже не...

Я натиснув на сигнал повороту. І щойно я збирався виїхати на дорогу, як Емма на своєму місці нарешті розвернулася вперед.

– Я хочу сходити, – сказала вона. – Я хочу побачити його будинок.

– Правда? – спитав я.

– Ти впевнена? – спитав Мілард.

– Так, – нахмурилась вона. – Не дивись на мене так.

– Як? – спитав я.

– Як наче я не зможу із цим упоратися.

– Ніхто цього не казав, – промовив Мілард.

– Ви так подумали.

– А як щодо купівлі одягу? – спитав я, усе ще сподіваючись виплутатись із цього.

– Я думаю, ми повинні вшанувати його, – сказала Емма. – Це важливіше за одяг.

Ідея робити гастроль до напівпорожнього будинку Ейба видавалася ну ніяк не здоровою, але в цей момент було б жорстоко виступити проти неї.

– Гаразд, – сказав я неохоче. – Лиш на хвилину.

А щодо інших, то, гадаю, їм було просто цікаво дізнатися трохи більше про те, ким став Ейб після того, як залишив їхню часову петлю. Для Емми ж усе це було значно серйозніше. Звідтоді, як вона прибула до Флориди, я знав, що вона думала про мого діда постійно. Вона багато років намагалась уявити собі, як і де він жив, складаючи собі неповну картину його життя в Америці з нерегулярних листів. Роками вона мріяла провідати його, і тепер, коли вона була, нарешті, тут, вона вже не могла відмовитися від цієї думки. Я відчував, що вона намагається, але в неї не виходить. Вона надто довго мріяла про те, щоби знову побачити Ейба, а також його будинок. І для мене певною мірою цілком новим і тривожним став той факт, що я почав відчувати, як в інтимні моменти між нами наче проявляється його привид. Можливо, якщо вона побачить, де він жив – і помер, – то це її заспокоїть.

Я не був у домі мого діда вже багато місяців, і востаннє це було перед тим, як мій тато і я поїхали до Уельсу, – тоді, коли я ще нічого не знав. З усіх сюрреалістичних моментів, котрі я пережив звідтоді, як мої друзі прийшли, щоб залишитися, ніщо не здавалося мені таким неймовірним, як проїхатися вздовж лінивого, схожого на петлю кварталу мого дідуся з тими самими людьми, на пошук яких він відправляв мене за кордон.

Як мало тут усе змінилося. Ось такий (а може, і той) самий охоронець махає нам крізь ворота, а його обличчя через сонцезахисний крем на ньому здається блідим, наче в примари. Ось будинки, а перед ними скрізь однаково завмерли гномики на подвір'ях, пластмасові фламінго та іржаві поштові скриньки у формі риби – просто палітра вицвілих пастелей. Ось такі ж самі різкі тіні-примари повільно крутять педалі своїх ортопедичних триколісних велосипедів між шафлборд-кортом¹⁴ і громадським центром. Неначе це місце також застрягло в часовій петлі. Може, саме це і сподобалося тут моєму дідові.

– Однозначно, непримітне місце, – сказав Мілард. – Ніхто не подумав би, що тут живе відомий мисливець на порожняків, це однозначно.

– Я впевнена, це було навмисне так, – сказала Емма. – Ейб мав жити непримітно.

– Навіть якщо так, я очікував чогось більш грандіозного.

– А я думаю, це так мило, – сказала Олівія. – Маленькі будиночки йдуть уряд. Мені просто шкода, що так багато років ми все збиралися відвідати Ейба, а змогли зробити це лиш тоді, коли його вже немає тут, щоб привітати нас.

– Олівіє! – шикнула Бронвін.

Олівія глянула на Емму і спохмурніла.

– Зі мною все добре, – сказала Емма підкреслено байдуже. Але коли я зустрівся з нею поглядом у дзеркалі заднього огляду, вона швидко відвела очі вбік.

¹⁴ Майданчик для гри в шафлборд, змагальну гру з використанням кійів та шайб.

Я запитав себе, а чи не була реальною причиною, з якої вона захотіла приїхати сюди, спроба довести щось мені – що в неї з моїм дідом уже все, що старі рани вже не болять?

Потім я звернув за ріг, і ось нарешті він – непримітний, наче коробка з-під взуття, будинок у самісінькому кінці зарослого бур'яном сліпого провулка. У провулку Ранньої Пташки будинки були дещо занедбаніми – більшість сусідів зазвичай літо проводили десь на півночі, – але Ейбів виглядав іще гірше: його газон пішов у насіння, а жовта облямівка уздовж лінії покрівлі почала лущитися та облазити. Коли з настанням осені сусіди Ейба повернуться, вони дізнаються, що він покинув їх назавжди.

– Ну, це тут, – сказав я, заїжджаючи в під'їзну алею. – Просто звичайний будинок.

– Як довго він тут жив? – спитала Бронвін.

Я збирався вже відповісти, але мене відволікло щось незвичне, що до цього моменту проходило повз мою увагу: увіткнута в траву табличка «ПРОДАЄТЬСЯ». Я вийшов, пройшовся двором, витягнув оту табличку із землі та й закинув її до стічної канави.

І ніхто мені про це не казав! Авжеж, не казали: я впав би в істерику, а мої батьки не хотіли мати з нею справи. Мої почуття були надто складною штукою.

Іззаду підійшла Емма:

– Ти в порядку?

– Я мав би спитати тебе про це, – відповів я.

– Я в порядку, – сказала вона. – Це ж просто дім. Правда?

– Правда, – відповів я. – Але чому мене так непокоїть, що мої батьки продають його?

Вона обняла мене зі спини:

– Ти не повинен виправдовуватись. Я все розумію.

– Дякую. І я цілком зрозумію, якщо колись ти захочеш від мене піти. Тільки скажи.

– Зі мною все буде добре, – сказала вона. А потім додала тихіше: – Але дякую.

Раптом позад нас почалась якась метушня, і ми повернулися та побачили Бронвін і Олівію, котрі стояли біля багажника машини.

– У багажнику хтось є! – закричала Бронвін.

Ми підбігли. Я почув, як хтось кричав приглушеним голосом. Я натис кнопку на брелоку для ключів, і багажник відчинився. Звідти вискочив Єнох.

– Єноху! – вигукнула Емма.

– Що, в біса, ти тут робиш? – спитав я.

– Ви реально думали, що я дам вам піти без мене? – Він закліпав від несподівано яскравого для нього сонячного світла. – Ви помиляєтесь!

– Твій розум... – сказав Мілард. – Інколи він просто не піддається логіці.

– Так, мій неперевершений розум багатьох заставляв зненацька. – Єнох виліз на під'їзну алею, потім збентежено роззирнувся: – Стоп. Це не магазин одягу.

– Боже, він правда неперевершений, – прокоментував Мілард.

– Це будинок Ейба, – сказала Бронвін.

Єнохів рот відкрився.

– Що?! – Він здивовано глянув на Емму: – І чия це була ідея?

– Моя, – відповів я, сподіваючись закінчити незручну розмову, перш ніж вона почнеться.

– Ми тут, щоб віддати Ейбові належну шану, – сказала Бронвін.

– Ну, як скажете, – погодився Єнох.

Я не брав ключа від будинку, але це не мало значення. У городі був запасний, захований під мушлею, і тільки дідусь Портман та я знали про нього. І щось приємне було в тому, щоб віднайти його саме там, де він мав бути. За якусь мить я відімкнув вхідні двері, і ми зайшли усередину.

Кондиціонер, імовірно, було вимкнено більшу частину літа, і повітря в будинку було гарячим та спертим. Але гіршим за задущливий жар був стан самого житла. Одяг і папери було

звалено в неоднакові купи на підлозі, різноманітне хатнє начиння лежало безладно розкидане на кухонних столиках, а з піраміди сміттєвих мішків, звалених у кутку, висипалося сміття. Мій батько та моя тітка так і не закінчили сортувати речі дідуса Портмана. Тато остаточно відмовився від цього задуму (і від будинку, здається, теж), коли ми поїхали до Уельсу. Він увіткнув у землю перед будинком табличку «ПРОДАЄТЬСЯ», сподіваючись, що хтось інший зможе доробити цю роботу за нього. Усе навколо виглядало не як будинок шановного літнього чоловіка, а як склад Армії Спасіння¹⁵ після обшуку. І мене залила хвиля сорому. Я мимоволі почав вибачатися перед друзями, намагаючись одночасно щось пояснити їм та навести хоч якийсь лад у домі, наче я міг приховати від них те, що вони все одно вже побачили.

– Чорт, – сказав Єнох, клацнувши язиком, коли роззирнувся навколо, – напевне, в останні свої дні він мав реальні фінансові проблеми.

– Ні... ніколи... ніколи так не було, – сказав я, затинаючись та вигрібаючи старі журнали з Ейбового крісла. – Принаймні поки він був живий...

– Джейкобе, стій, – озвалася Емма.

– Народе, ви б не могли вийти на хвилинку надвір, поки я тут усе зроблю?

– Джейкобе! – Емма схопила мене за плечі. – Стоп.

– Я скоро, – сказав я. – Він не жив так. Клянусь.

– Знаю, – мовила Емма. – Ейб навіть не снідав без чистої сорочки з комірцем.

– Саме так, – відповів я. – Тож...

– Ми хочемо допомогти.

Обличчя Єноха витягнулося:

– Ми хочемо?

– Так! – вигукнула Олівія. – Ми всі в ділі!

– Я згодна, – сказала Бронвін. – Не слід усе тут залишати так.

– А чому ні? – спитав Єнох. – Ейб мертвий. Кого хвилює, чи його будинок чистий?

– Нас хвилює, – відповів Мілард, і Єнох спіткнувся, наче той його штовхнув. – І якщо ти не збираєшся допомагати, то піди й залізь знову в багажник!

– Так! – вигукнула Олівія.

– Не треба насильства, друзяки. – Єнох схопив віник у кутку і закружляв із ним по підлозі. – Дивіться, я в грі. Вжик-вжик!

Емма ляснула в долоні:

– То зробимо з цього місця цукерку!

І ми швиденько стали до роботи. Емма взяла командування на себе, віддаючи накази, наче сержант-інструктор, що допомогло їй, як я думаю, відволіктися від болісних спогадів.

– Книги на полиці! Одяг – у шафи! Сміття – у бачки!

Бронвін однією рукою підняла крісло Ейба над головою:

– Куди його?

Ми повитирали пилуку та попідмітали підлогу. Ми повідчиняли вікна, щоб запустити свіже повітря. Бронвін повиносила килими, що кожен був завбільшки з кімнату, на подвір'я та повибивала з них пил – сама. Навіть Єноха, схоже, ця робота перестала обтяжувати, щойно ми ввійшли в потрібний ритм. Усе навколо було вкрите пилом та брудом: і наші руки, і наш одяг, і наше волосся. Але ніхто не ремствував.

Коли ми працювали, я всюди наче бачив примарні образи мого діда. То він ніби у своєму картатому кріслі читав один зі своїх шпигунських романів. То начебто його силует показався був навпроти вікна у вітальні, звідки мій дід зазвичай просто, бувало, дивився... за поштарем, як він казав, а потім чувся його приглушений сміх. То ось він начебто схилювся над баночкою польської тушонки на кухні, викладаючи її на тарілку, а заразом розповідаючи мені якісь

¹⁵ Міжнародна благодійна організація.

історії. То ось на великому креслярському столі, котрий він тримав у гаражі, він разом зі мною малює географічні карти в пообідню літню пору, і тільки кнопки канцелярські повсюди та безкінечна дідова розповідь. «Куди має текти ріка?» – бувало, запитував він, вручаючи мені синій маркер. «А що з містом?» І тільки сиві волосинки, наче кучері диму, в'ються над його головою. «А може, краще так?» – запитував він, ведучи моєю рукою трохи туди чи сюди.

Коли ми із друзями закінчили, то вийшли на ланай¹⁶, щоб освіжитися під легким бризом та повитирати спітнілі лоби. Звісно, Єнох казав правду: нікого насправді не хвилювало, чи цю роботу виконає хтось.

Це був жест – даремний, але дуже важливий. Друзі Ейба не змогли побувати на його похороні, тож прибирання його дому стало свого роду їхнім прощанням.

– Ви, народе, не повинні були цього робити, – сказав я.

– Знаємо, – відповіла Бронвін. – Але це було добре.

Вона потягнула за кільце та відкрила содову, яку ми знайшли в холодильнику, зробила великий ковток, задоволено зригнула та передала баночку Еммі.

– Мені шкода лиш, що інших тут не було, – зауважила Емма, роблячи невеличкий ковток.

– Ми повинні привезти їх пізніше, щоб вони теж це побачили.

– А ми ще не закінчили? – спитав Єнох, і в голосі його пролунало величезне розчарування.

– З будинком усе, – відповів я. – Якщо не хочеш поприбирати у дворі, звісно.

– А як щодо оперативного штабу? – поцікавився Мілард.

– Як щодо чого?

– Ну, знаєте, то таке місце, де Ейб планував атаки проти порожняків, отримував заковані повідомлення від інших мисливців тощо... Напевне, він мав його.

– Він, е-е... Ні, він не мав.

– Можливо, він не розповів тобі, – сказав Єнох. – Імовірно, у штабі було повно всякої цілком таємної фігні, а ти був іще надто маленьким і тупеньким, щоб зрозуміти.

– Я впевнений, що, якби в Ейба був оперативний штаб, Джейкоб знав би, – сказала Емма.

– Так, – погодився я. Хоча і не був таким упевненим. Я й досі залишався все тим же малюком, котрий після того, як мій дідусь розповів був мені правду про дивних, дозволив шкільним задиракам переконати себе, що то все казка. І тоді ж таки я просто в обличчя назвав його брехуном, що, як я знаю, завдало болю його почуттям. Так що, можливо, він і не довіряв би мені таку таємницю, тому що я не довіряв йому. Але загалом, якщо подумати, – як можна заховати щось на кшталт оперативного штабу в такому маленькому будиночку?

– А як щодо підвалу? – спитала Бронвін. – Ейб, напевне, мав укріплений підвал, котрий захищав від атак порожняків.

– Якби він мав таке місце, – сказав я, відчуваючи певне роздратування, – то його не вбив би порожняк, чи не так?

Бронвін виглядала ображеною. Якусь мить тривало ніякове мовчання.

– Джейкобе? – відважилася озватись Олівія. – Це те, що я думаю?

Вона стояла біля сітчастих дверей, що вели на заднє подвір'я, а її рука повільно сковзала вниз уздовж довгої рваної рани у дверній сітці, краї котрої коливалися від вітру.

Я відчув новий спалах гніву щодо батька. Чому він не полагодив сітку або не зірвав зовсім? Чому вона й досі висіла там, наче речовий доказ на місці скоєння злочину?

– Так. Ось тут і зайшов порожняк, – відповів я. – Але все відбулось не тут. Я знайшов дідуся... – я показав на ліс, – он там.

Олівія і Бронвін обмінялися важкими поглядами. Емма дивилася в землю, і її щоки були блідими. Можливо, усе це, врешті-решт, було для неї занадто.

¹⁶ Галерея, тераса, веранда в гавайському стилі, з відкритими боками, покрита дахом.

– Там нема на що дивитись, реально. Лише кущі і все таке, – сказав я. – І я не знаю, чи знову знайду точне місце. Узагалі.

Брехня. Я міг би знайти його із зав'язаними очима.

– Якби ти постарався, – мовила Емма, дивлячись мені в очі. Її обличчя було спокійне, а брови нахмурені. – Мені треба побачити те місце, де все сталося.

У високий, по коліно, траві я провів їх аж до узлісся, а потім ми заглибились у похмурий бір. Я показав їм, як пробиратися крізь колючий підлісок, щоб вони не порізались об пилкоподібні карликові пальми чи не заплуталися в заростях ліан, і як визначати та обходити ті місця, де в змій могли бути гнізда. Дорогою я знову переповів їм історію про те, що трапилося того фатального вечора – вечора, котрий розколов моє життя на До та Після. Про панічний дзвінок, що я прийняв від Ейба, коли був на роботі. Про мою затримку в дорозі сюди, тому що мені довелося чекати, щоб мене підвезли, – про затримку, котра, імовірно, і коштувала моєму дідові життя та врятувала моє. Про те, як я застав будинок уже розгромленим, а потім побачив у траві ліхтарик мого діда, і той іще світився, і промінь від нього вказував на ліс – прориваючись поміж чорними деревами, так само як зараз робили й ми, – а потім...

Шурхіт у хащі змусив усіх підстрибнути від переляку.

– Це просто єнот! – сказав я. – Не хвилюйтесь, якби просто зараз поблизу були порожняки, я б відчув.

Ми обігнули частину хащі, яка здалася мені знайомою, але я ще не був упевнений, що знайшов точне місце, де помер мій дідусь. Ліс у Флориді ріс швидко, і звідтоді, як я був тут востаннє, він дещо змінив свої обриси на трохи інші. Врешті-решт я мав визнати, що знайти потрібне місце із зав'язаними очима вже не зможу. Забагато місяців минуло.

Я вийшов на сонячну галявину, де ліани йшли низько, а хаща здавалася трохи витоптаною.

– Це було приблизно тут. Здається.

Ми стали широким колом, не торкаючись одне одного, і, не змовляючись, якусь мить помовчали.

А потім по черзі, одне за одним, мої друзі стали прощатись із моїм дідусем.

– Ти був великою людиною, Абрахаме Портман, – сказав Мілард. – Дивосвіту б не завадило більше таких, як ти. Ми щиро сумуємо за тобою.

– Те, що сталося з тобою, – несправедливо, – сказала Бронвін. – Шкода, що ми не змогли захистити тебе, як ти захищав нас.

– Дякуємо, що послав нам Джейкоба, – мовила Олівія. – Ми б усі померли без нього.

– Тільки не треба перебільшувати, – озвався Єнох, і, оскільки він уже заговорив, черга перейшла до нього. Він довгенько колупався черевиком у бруді під ногами і врешті сказав: – І навіщо ти зробив таку дурню, що дав себе вбити? – і сухо засміявся. – Вибач, якщо я колинебудь поведився з тобою, як козел. Якщо це щось міняє, то я хотів би, щоб ти був живий. – Потім він відвернувся і тихо промовив: – До побачення, старий друже.

Олівія приклала руку собі до серця:

– Єноху, це було чудово.

– Окей, заспокойся. – Єнох труснув головою, знімаючи її і відступив назад. – Я буду в будинку.

Бронвін та Олівія поглянули на Емму, котра ще не говорила.

– Я б хотіла тут побути сама. Будь ласка, – промовила вона.

Дівчатка були трохи розчаровані. Та потім усі, крім мене, пішли слідом за Єнохом.

Емма глянула на мене. Я здивовано підняв брови, наче питаючись:

«Я теж?»

Вона виглядала трохи сором'язливою:

– Якщо ти не проти.

– Звісно. Я просто буду неподалік. Якщо тобі знадобиться щось.

Вона кивнула. Я пройшов близько тридцяти кроків, притулився до дерева і став чекати. Емма стояла на одному місці кілька хвилин. Я намагався не витріщатися на неї, але що більше часу минало, то більше я ловив себе на тому, що придивляюся, чи, бува, не хитає вона головою та чи не тремтять її плечі.

Якоїсь миті мій погляд перемістився на яструба, що кружляв високо в небі. Але за мить я знову перевів погляд униз, бо саме тоді в хащі почувся якийсь шум.

Просто на мене з усіх ніг летіла Бронвін. Від такої несподіванки я ледве не впав.

– Джейкобе! Еммо! Негайно до нас!

До нас підбігла Емма.

– Що сталося? – спитав я.

– Ми щось знайшли, – відповіла Бронвін. – У домі.

Вигляд її обличчя змусив мене подумати, що то було щось жахливе. Мертве тіло? І її голос був дуже схвилюваний.

Вони стояли в кімнаті, котру Ейб використовував як робочий кабінет. Старий перський килим, який раніше застеляв майже всю підлогу від стіни до стіни, тепер був згорнутий та відсунутий набік, виставивши на показ побляклі, потерті дошки під ним.

Ми з Еммою відсапувалися після біганини.

– Бронвін каже... ви щось знайшли? – проказала Емма.

– Я хотів перевірити одну теорію, – відгукнувся Мілард. – Отже, поки ви двоє фліртували в лісі, я попросив Олівію прогулятися будинком.

Олівія зробила пару кроків, і кожне опускання ноги її свинцеві черевики перетворювали на глухі звуки.

– Уявіть собі моє здивування, коли вона пройшлася цією кімнатою. Олівіє, продемонструєш?

Стартувавши від стіни, Олівія затупотіла через усю кімнату. І коли вона досягла самісінької середини підлоги, звук її свинцевих черевиків змінився із солідного «гуп-гуп» на щось більш порожнисте і трохи металеве.

– Там є щось унизу, – сказав я.

– Пустота. Западина, – озвався Мілард.

Я почув, як коліно Міларда торкнулося підлоги, а потім над підлогою вознісся ніж для відкривання конвертів, спрямований вістрям униз. Ніж заліз між двома дошками, і от, крекчучи, Мілард підважив частину підлоги завбільшкидесь із три квадратні фути. Вона на завісах відкинулася назад, оголивши металеві дверцята, котрі виглядали досить великими, щоби крізь них міг протиснутися дорослий чоловік.

– Свята хрінь.

Олівія глянула на мене очима, повними жаху. Я рідко висловлювався перед ними не зовсім літературно, але це була, ну, просто... свята хрінь.

– Це дверцята, – сказав я.

– Скоріш люк, реально, – виправила Бронвін.

– Ненавиджу повторювати «а я ж казав», – озвався Мілард, – але... а я ж казав!

Ці металеві дверцята були зроблені зі сталі із сірою матовою поверхнею. Вони мали ручку в заглибині та цифрову панель. Я опустився на коліна та постукав по металу кісточкою пальця. Звук був глухий і важкий. Потім я потягнув за ручку, але вона не піддалася.

– Замкнено, – сказала Олівія. – Ми вже пробували відчинити.

– А яка комбінація? – спитала в мене Бронвін.

– Як я можу знати?

– Я ж казав, він не знає, – устряв Єнох. – Ти мало що знаєш, правда ж?

Я зітхнув:

– Дайте секунду подумати.

– А чи не може код бути чийось днем народження? – спитала Олівія.

І я спробував – мій, Ейба, мого тата, моєї бабусі, навіть Емми, – але жоден не підійшов.

– Це не день народження, – сказав Мілард. – Ейб ніколи б не зробив комбінацію настільки очевидною.

– Ми навіть не знаємо, скільки чисел у комбінації, – додала Емма.

Бронвін стиснула моє плече:

– Давай, Джейкобе. Думай.

Я спробував зосередитись, але болісні спогади лише розсіювали мою увагу. Я завжди вважав себе ближчим до Ейба, ніж усі інші. То як же так сталося, що він ніколи не згадував про секретні дверцята в підлозі свого кабінету? Він більш ніж половину свого життя прожив, від усіх шифруючись, і не зробив жодної реальної спроби поділитися цим секретом зі мною. Авжеж, він розповідав мені всякі історії, що були схожими на казки, та показував навіть кілька старих фотографій, але він мені так і не відкрив ніколи й нічого. Я б ніколи не засумнівався в його розповідях, якби він доклав трохи більше зусиль, щоб довести їхню справжність, – наприклад, якби показав мені секретні дверцята до своєї секретної кімнати.

На відміну від мого батька, я хотів повірити.

Невже він реально був настільки уражений моїм скептицизмом, який змусив його відмовитися від будь-якого плану розповісти мені все? Я ніяк не міг у це повірити. Якби він був щиро розповів мені всю правду, я охороняв би його секрети ціною власного життя. Думаю, врешті-решт, він не хотів, щоб я щось знав, просто тому, що не довіряв мені. І ось тепер я тут намагаюся відгадати комбінацію на дверцятах, про які він мені ніколи не розповідав і за якими були секрети, котрі він ніколи не збирався мені відкривати.

То чому це має мене турбувати?

– Я не маю жодних ідей, – сказав я і встав.

– Ти здаєшся? – спитала Емма.

– Хтозна, – відповів я. – Можливо, це просто лъох.

– Ти ж знаєш, що ні.

Я здвигнув плечима:

– Моя бабуса до зберігання фруктів ставилася вельми серйозно.

Єнох зітхнув і мовив роздратовано:

– Схоже, ти щось приховуєш від нас.

– Що? – спитав я, повернувшись до нього.

– Я думаю, ти знаєш код, але хочеш лишити Ейбові секрети собі. Хоча це ми знайшли дверцята.

Я насупився та зробив крок до нього. Бронвін стала між нами:

– Джейкобе, заспокойся! Єноху, заткнись! Так не допоможеш.

Я показав йому середній палець.

– А-ах, кого хвилює, що там у запорошеній старій Ейбовій норі в землі, – сказав Єнох та засміявся. – Напевне, це всього лиш тисяча старих любовних листів від Емми.

Тепер уже Емма показала йому середній палець.

– Чи, може, вівтар із великою її світлиною та свічками навколо... – і він удавано радісно заляскав у долоні. – О, це було б так незручно для вас обох!

– Підійди-но сюди, щоб я могла підсмажити тобі брови, – сказала Емма.

– Не звертай на нього уваги, – мовив я.

Тримавши руки в кишенях, ми з нею відійшли до виходу. Він дістав нас обох.

– Я нічого не приховую, – тихо сказав я. – Я реально не знаю коду.

– Я вірю, – відповіла вона і торкнулася моєї руки. – Я от подумала... Може, то й не номер.

– Але ж панель цифрова.

– Може, то слово. Глянь сам, на клавішах крім чисел є і літери.

Я підійшов до дверцят і глянув. Вона казала правду: кожна цифрова клавіша мала ще й по три літери під нею, наче кнопки на телефоні.

– Чи було якесь слово, яке б означало щось для вас обох? – спитала вона.

– «Е-м-м-а»? – знову встряв Єнох.

Я повернувся до нього.

– Богом клянусь, Єноху... – Бронвін підняла його та кинула через плече.

– Гей! Облиш мене!

– У тебе тайм-аут, – відповіла Бронвін та повела його геть із кімнати, хоча той пручався і скиглив.

– Як я вже казала, – промовила Емма, – це якийсь секрет, який був поміж вами двома.

Щось, відоме тільки вам двом.

Я на мить задумався, а потім опустився на коліна біля люка. Спершу я спробував імена – моє, Ейба, Емми, – але облом. А тоді, просто зі злості, я набрав слово «д-и-в-н-и-й».

Ні. Це надто очевидно.

– Знаєте, це може бути навіть іншою мовою, – подав голос Мілард. – Ейб розмовляв також і польською.

– Тоді, напевне, усе це може затягнутися до ранку, – сказала Емма.

Але мій мозок уже загудів на повну. Польською! Так, він розмовляв нею інколи і переважно сам із собою. Він ніколи не навчав мене цієї мови, окрім одного слова. «Тигриску» – ім'я, яке дають домашнім улюбленцям і на яке він часто до мене звертався. Це означало «Тигриску».

Я набрав його.

Тумблери всередині замка відчинилися з гучним «клац!».

Свята хрінь.

Дверцята відчинилися, щоб явити нам драбину, яка вела в п'ятим. Я поставив ногу на першу щабліну.

– Побажайте мені удачі, – сказав я.

– Дай спершу я, – зупинила мене Емма. Вона розкрила долоню, і з'явилося полум'я.

– Це маю бути я, – відказав я. – Якщо там зачалося щось зловне, я хочу, щоб мене з'їли першим.

– Як по-лицарськи, – прокоментував Мілард.

Я зробив десять кроків униз і став на бетонну долівку. Тут було прохолодніше, ніж у будинку, – десть градусів на десять-п'ятнадцять.

Переді мною була повна п'ятма. Я дістав свій телефон і посвітив ним навколо себе. Світло було достатнім, щоб я побачив стіни – нерівний, сірий бетон. Це був тунель: клаустрофобічно вузький і настільки низький, що мені довелося зігнутих. Світла мого телефона все ж не вистачало, щоби побачити, що там було попереду чи як далеко прокладено тунель.

– Ну? – покликала Емма.

– Жодних монстрів! – гукнув я. – Але мені б не завадило більше світла!

От і все лицарство.

– Зараз буду! – гукнула Емма.

– Ми теж! – почувся голос Олівії.

І тільки тоді, коли я вже чекав, як мої друзі спустяться, мене раптом приголомшила думка – мій дідусь наперед призначив мені віднайти це місце!

«Тигриску». Це було наче хлібні крихти в лісі з відомої казки. Так само, як і поштова листівка від пані Сапсан, що її він засунув у той томик Емерсона¹⁷.

А тим часом Емма спустилася і запалила полум'я в руці.

– Ну-у, – сказала вона, дивлячись у тунель попереду, – без сумніву, це не льох.

Вона підморгнула мені, і я вишкірився у відповідь. Вона здавалася такою крутою та зібраною, але я був майже впевнений, що то була маска; напевне, кожен нерв у ній бринів у ту мить, як і в мені.

– Можна мені спуститись? – із кімнати зверху озвався Єнох. – Чи я маю бути покараний за почуття гумору?

Бронвін щойно досягла нижньої частини драбини.

– Стій, де стоїш! – гукнула вона. – На випадок, якщо хтось прийде, ми не хочемо, щоб нас заскочили зненацька!

– На випадок, якщо хто прийде? – спитав він.

– Хто завгодно! – відповіла Бронвін.

Ми зібралися у ватагу з Еммою попереду. Щоб добре все освітити, її вогник у долоні дещо збільшився в розмірах.

– Отже, рухайтесь повільно, прислухайтесь до всього незвичного і зберігайте ясність думки, – проінструктувала вона нас. – Ми не знаємо, що там далі, і, можливо, Ейб міг понаставити там пасток.

Позгинавши спину та човгаючи ногами, ми почали рух уперед. Орієнтуючись на напрямки, куди вів тунель, я спробував уявити собі, де ми були щодо будинку, який був над нами. Через двадцять чи тридцять футів ми, найімовірніше, опинилися під вітальнею. Через сорок ми зовсім вийшли з-під будинку, а через п'ятдесят, я був цілком упевнений, ми були вже під передньою частиною підвір'я.

Нарешті тунель закінчився біля якихось дверей. Вони мали такий же монументальний вигляд, як і люк позаду нас, але були трохи прочинені.

– Хтось є? – гукнув я. Від звуку мого голосу Бронвін усю пересмикнуло від несподіванки.

– Пробач, – сказав я їй.

– Ти когось тут чекаєш? – спитав Мілард.

– Ні. Але ніколи не вгадаєш...

Хоч я і намагався не показувати цього, але я так нервував, що аж тремтів. Емма зайшла у двері і там на мить зупинилася, щоб освітити своїм полум'ям усе довкола.

– Виглядає досить безпечно, – промовила вона. – А це те, що треба...

Вона простягла руку до стіни, клацнула перемикачем, і враз верхом прокотилася ціла серія флуоресцентних миготливих вогників, які в супроводі невидимих скляних дзвоників стали заповнювати кімнату світлом.

– Ух ти! – вигукнула Олівія. – Так набагато краще!

Емма закрила долоню та загасила полум'я, і ми всі також позаходили всередину. А потім я повільно та уважно оглянув усе навколо. Кімната була маленька, можливо, двадцять футів на п'ятнадцять, але тут я нарешті міг стати на повний зріст. Усе тут було організовано педантично,

¹⁷ Ральф Волдо Емерсон – визначний американський філософ, письменник, поет і есеїст (1803—1882).

у душі мого діда. Уздовж однієї стіни знаходилися чотири металеві ліжка, поставлені у два яруси, як дві етажерки, а в ногах кожного з ліжок був щільний згорток простирадл і ковдр, запакованих у поліетилен. До стіни було пригвинчено велику шафку, що була незамкнена, і в ній Емма знайшла всілякі предмети першої необхідності: ліхтарики, батарейки, основні інструменти й достатню кількість консервованих і сухих продуктів, що їх вистачило б на кілька тижнів. Збоку стояла велика синя ємність, заповнена питною водою, а поряд із нею дивний на вигляд пластиковий ящик, що я його визначив як хімічний туалет – завдяки журналам, присвяченим екстремальному виживанню, які інколи знаходив у гаражі Ейба.

– Вау, гляньте на це! – вигукнула Бронвін. Вона стояла в кутку, прикипівши очима до металевого циліндра, який стирчав униз зі стелі. – Я можу визирати назовні!

У циліндра були ручки, прироблені до основи, та окуляр для огляду. Бронвін відійшла вбік, щоб і я міг подивитися, і я іззовні побачив трохи невиразне зображення завулка. Я взявся за ручки та почав повертати конструкцію вбік, і краєвид став мінятися, поки я не побачив дім, частково затулений ділянкою високої трави.

– Це перископ, – сказав я. – Напевне, він захований на краю подвір'я.

– Отже, він міг бачити, як вони наближаються, – промовила Емма.

– І що це все-таки за місце? – спитала Олівія.

– Напевне, це сховище, – висловила припущення Бронвін. – На випадок нападу порожняків. Бачите чотири ліжка? Отже, його сім'я теж могла сховатись.

– Це було для чогось іще, ніж просто для перечікування атак, – зауважив Мілард. – Це була приймальня станція.

Його голос лунав від протилежної стіни, поряд із великим дерев'яним столом, поверхня котрого була майже повністю зайнята якоюсь дивною на вигляд машиною, виготовленою з металу, вкритого хромом та зеленою патиною. То був наче якийсь гібрид архаїчного принтера та факсимільного апарата, до передньої частини якого неакуратно приліпили клавіатуру.

– Напевне, так він підтримував зв'язок.

– Із ким? – спитала Бронвін.

– З іншими мисливцями на порожняків. Розумієте, це повітряний телетайп.

– Овва! – вигукнула Емма, перетнувши всю кімнатку, щоби краще роздивитися цю штуку. – Я пам'ятаю їх. У пані Сапсан завжди був такий. То що з ним таке?

– Це було частиною схеми підтримання зв'язку між імбринами, щоб у них не виникало необхідності покидати свої петлі, позбуваючись при цьому їхнього захисту, – пояснив Мілард. – Однак це не допомогло. Занадто все складне і занадто вразливе для перехоплювання.

Але я був у заціпенінні й слухав тільки упіввуха. Я намагався усвідомити той факт, що все це було так близько від мене – буквально під ногами – протягом багатьох років і я не знав цього; що пообіді зазвичай я грався у траві лише на двадцять футів вище від того місця, де стояв зараз.

Це заплело мені всі мізки та змусило замислитись: наскільки більше незвичайності було навколо мене насправді, що я цього навіть не усвідомлював? Я думав про друзів мого дідуся – старих приятелів, котрі час від часу приходили, щоби провести кілька годин в бесідах із Ейбом на задній веранді або в його кабінеті.

«Я знаю його ще з Польщі», – казав мій дідусь про одного такого візитера.

«Друг іще з війни», – так він описував іншого.

Але ким вони були насправді?

– Ви кажете, ця штука призначена для підтримання зв'язку з іншими мисливцями на порожняків, – сказав я. – А що ви про них знаєте?

– Про мисливців? – спитала Емма. – Ми мало знаємо, але так було задумано. Вони були вкрай засекречені.

– Чи знаєте ви, скільки їх було?

– Гадаю, не більше ніж дюжина, – припустив Мілард. – Але це всього лише напрактикований здогад.

– І чи всі вони могли контролювати порожняків? – запитав я. Можливо, десь існували й інші такі ж дивні, як і я. І, можливо, я міг би знайти їх.

– О, я так не думаю, – відповіла Емма. – Ось чому Ейб був таким особливим.

– І ви, пане Джейкобе, – сказала Бронвін.

– Є одна річ, котра не має сенсу, – втрутився Мілард. – Чому Ейб не шукав укриття тут тієї ночі, коли за ним прийшов порожняк?

– Можливо, у нього не було часу, – відказала Олівія.

– Ні, – заперечив я. – Він знав, що той прийде за ним. У паніці він подзвонив мені, за кілька годин до того.

– Можливо, він забув кодову комбінацію, – припустила Олівія.

– Він не був маразматиком, – сказала Емма.

Було тільки одне пояснення, але мені важко було висловити його вголос, бо навіть від самої думки про нього мені перехопило подих.

– Він не заховався сюди, – усе ж таки сказав я, – тому що знав, що я шукатиму його в нього вдома. Незважаючи на те, що він благав мене бути якнайдалі звідси.

Бронвін ця несподівана новина так засмутила, що вона аж прикрила долонею рота, сказавши:

– А якби він був унизу тут... поки ти був би нагорі там...

– Він захищав тебе, – сказала Емма. – Намагаючись відтягти порожняка геть, подалі в ліс.

Я раптом відчув, як моє тіло стає надто важким для моїх ніг, і, щоб не впасти, я сів на одне з ліжок.

– Ти не міг знати, – мовила Емма, підсівши поруч.

– Ні, – зітхнув я. – Він сказав, що до нього йдуть потвори, а я йому не повірив. Він міг би досі бути живим... а я йому не повірив. Знову.

– Ні! Не винувать себе, – розсердилася вона. – Він мало тобі розповів... Дуже мало. Якби він розповів більше, ти повірив би. Правда ж?

– Так...

– Але Ейб любив свої секрети.

– Завжди любив, – докинув Мілард.

– Я думаю, що інколи він любив їх більше за людей, – зауважила Емма. – І врешті-решт це його і вбило. Його секрети... Не ти.

– Можливо, – сказав я.

– Напевне.

Я знав, що вона мала рацію... в основному. Я був злий на нього, що він не ділився зі мною чимось більшим. Але було важко позбутися думки про те, що він міг би розповісти мені все, якби я його був не відштовхнув. Тому я почувався водночас і розсердженим, і винним, але я не міг поговорити про це з Еммою. Тому я просто кивнув і сказав:

– Ну... принаймні ми знайшли це місце. Стало одним секретом менше з тих, що Ейб забрав із собою в могилу.

– Можливо, і не одним, – озвався Мілард, витягнувши шухляду зі столу. – Ось дещо тут може тебе зацікавити, Джейкобе.

Мені вистачило секунди, щоби підхопитися з ліжка та перетнути всю кімнату. У шухляді була велика, прошита металевими кільцями папка для документів, наповнена паперами. На обкладинці був напис: «ЖУРНАЛ ПРОВЕДЕНИХ ОПЕРАЦІЙ».

– Тпру! – вигукнув я. – Це ж?..

– Тільки те, що написано, – повідомив Мілард.

І всі скупчились навколо нас, щойно я підважив папку пальцями та витягнув її з шухляди. Вона була завтовшки в кілька дюймів і важила не менше п'яти фунтів.

– Ну, давай, – не витерпіла Бронвін.

– Не підганяй мене, – відказав я.

І я розгорнув випадкову сторінку посередині. То був зроблений на друкарській машинці звіт про одну з місій, доповнений двома фото, прикріпленими степлером. На одному з фото була якась дитина, що сиділа в карнавальному костюмі на дивані. На іншому фото – якісь чоловік із жінкою, одягнуті в клоунське вбрання.

31 жовтня 1967 року — Г'юстон, Техас.

Звіт про ран. невідому дивну особу чол. статі, прибл. 13 р., здібності посередні, відданий на усиновлення втікач. Опер-и Ейб та Ейч помітили 2 витворів, які видавали себе за посадових осіб, що здійснюють процедуру усиновлення, використовуючи об'єкт як приманку для імбрин. У їхньому розпорядженні був 1 порожняк. Контакт відбувся на місцевому Гелловін-параді. Ворогів відділено від натовпу і втягнуто в сутичку. Порожняка безшумно вбито стрілою з арбалета. Витвори втекли. Особа чол. статі поранена в ногу, особа жін. статі неушкоджена. Ми вважаємо, що ці витвори переміщуються під вигаданими іменами Джо і Джейн Джонсо-ни. Ніколи не знімають масок.

Результат: об'єкт забрано із собою, під охороною доправлено в петлю А-57, що поблизу н. п. Марфа, штат Техас, під опіку пані Епфел, 10 листопада 1967.

Я став читати звіт уголос. Він був написаний лаконічною та сухою мовою правоохоронних органів. У ньому було написано про місію з порятунку одного дивного хлопчика від двох витворів і порожняка, котрі полювали на нього, та про доставлення дитини до однієї з безпечних часових петель.

Я перегорнув іще кілька сторінок у папці, яка була вщерть заповнена подібними звітами, що сягали назад у часі аж до 1950-х років, а потім закрив її.

– Ти здогадуєшся, що це означає, чи не так? – спитав Мілард.

– Ейб робив щось більше, ніж просто шукав та вбивав порожняків, – сказала Бронвін.

– Точно, – погодився Мілард. – Він іще й рятував дивних дітей.

Я глянув на Емму.

– Ти знала?

Вона опустила очі.

– Він ніколи не обговорював свою роботу.

– Але ж порятунок дивних дітей – це робота імбрин, – заявила Олівія.

– Так, – сказала Емма, – але якщо витвори використовували дітей як приманку, як у цьому випадку, то, імовірно, імбрини не могли.

Мене цікавила одна деталь, але наразі я вирішив промовчати.

– Агов! – почувся голос із дверей, і ми аж попідскакували від несподіванки, повернулися в той бік та побачили Єноха.

– Я ж сказала, щоб ти не спускався сюди! – гримнула Бронвін.

– А чого ви ждали? Вас не було цілу вічність! – Він увійшов до кімнати й роззирнувся:

– Отже, це через оце була вся метушня і колотнеча? Схоже на тюремну камеру.

Емма глянула на годинника.

– Уже майже шоста. Нам краще повернутися.

– Інші нас уб'ють, – сказала Олівія. – Нас не було всю другу половину дня, і в нас і досі немає нового одягу!

Потім я згадав, що пообіцяла пані Сапсан. Вона повинна була показати мені щось із настанням сутінків, як вона сказала, а це вже лише за годину чи дві. Правду кажучи, я не дуже і хвилювався про те, що вона хотіла мені показати. Усе, про що я зараз міг думати, це чимскоріш добратися додому, замкнутися в спальні та прочитати журнал мого дідуся від початку до кінця.

Коли ми повернулися додому, сонце саме починало сідати за дерева. Наші друзі, котрих ми залишали вдома, досить голосно висловлювали свою образу на те, що нас так довго не було. У мене все ще голова йшла обертом від того, що ми відкрили цього дня, і я ще не був готовий обговорювати це з усіма, тому вигдав історію про довгу затримку через те, що в нас нібито пробило колесо, яке Емма латала за допомогою нагрітого нею шматка асфальту, і нас одразу пробачили.

Мої батьки поїхали. Вони зібрали свої сумки й вирушили в подорож до Азії. На кухонному столику я знайшов записку, написану почерком моєї мами. Там говорилося, що вони сильно сумуватимуть за мною, постійно будуть на зв'язку по телефону чи на імейлі та щоб я, будь ласка, не забув заплатити садівникам. З огляду на бадьорий та невимушений тон записки – «Любимо тебе, Джейкі!» – я міг би сказати, що пані Сапсан провела велику роботу, видаливши з їхньої пам'яті останні кілька місяців хвилювання за моє психічне здоров'я. Здається, їх уже не турбувало, що, поки їх не буде, у мене може статися новий напад чи я знову втечу. Як факт, вони зовсім не здавалися занепокоєними. І це було добре. «Скатертю дороба», – подумав я. Принаймні тепер будинок був повністю наш.

Пані Сапсан також ніде не було. Горацій доповів, що вона була покинула будинок одразу після нас і звідтоді цілий день відсутня.

– Вона сказала, куди йде? – спитав я.

– Вона сказала тільки, що ми повинні зустріти її рівно о сьомій п'ятнадцять коло садового сарайчика на задньому дворі.

– Садовий сарайчик.

– Рівно о сьомій п'ятнадцять.

У мене в запасі було ще більше ніж година вільного часу.

Я швидко майнув до своєї кімнати і поставив на програвач платівку «IV» гурту «Лед Зеппелін», яку зазвичай слухав, коли робив щось таке, що вимагало серйозної концентрації. Я забрався на ліжко з журналом мого дідуся, поклав його перед собою та почав читати.

Та не встиг я прочитати й сторінки, як у двері просунулася голова Емми. І я запросив її приєднатися до мене.

– Ні, дякую, – відповіла вона. – На сьогодні для мене Ейба Портмана було вже задосить, – і вона вийшла.

Журнал мав багато сотень сторінок, котрі охоплювали цілі десятиліття. Більшість записів відповідали формату того, який я читав у бункері: увага до деталей, свобода від емоцій і часте супроводження певною світлиною або якимось іншим візуальним доказом. Щоби прочитати все до кінця, мені знадобився би тиждень, отож, маючи у своєму розпорядженні тільки годину, я міг лише проглянути все «по діагоналі». Але цього було достатньо, щоб ознайомитися хоча б у загальних рисах із діяльністю Ейба в Америці.

Зазвичай він працював сам, але не завжди. У деяких записах часто згадувалися й інші «оперативники», котрих було поійменовано тільки літерами англійського алфавіту – Еф, Пі, Ві. Але найчастіше Ейч.

Ейч був тим чоловіком, із котрим колись бачився мій батько, якщо його частково витертій пам'яті можна було вірити. Якщо Ейб довіряв Ейчеві настільки, що представив йому свого сина, то він, напевне, дуже його цінував. То ким же був Ейч? Якою була структура їхньої організації? Хто призначав їхні місії? Усяка нова інформація породжувала з дюжину нових запитань.

У перші дні їхня робота була зосереджена майже винятково на пошуку та знищенні порожняків. Але з роками щораз більше та більше місій присвячувалися пошуку та порятунку дивних дітей. Що, безумовно, було пречудовим фактом, якби слова Бронвін не породили в моїй голові питання: а хіба це не робота імбрин? Чи, може, існувало щось таке, що заважало американським імбринам робити це?

Щось було не так із ними?

Записи почались у 1953 році і раптово перервалися в 1985-му. Чому вони перервалися? Чи, може, десь був ще один журнал, якого я поки не знайшов? Чи Ейб вийшов із гри в 1985-му? Чи щось ще сталося?

Після години такого читання я вже мав кілька нових відповідей і ще більше нових запитань. І найпершим із них було: чи хтось десь ще робив таку роботу? Чи могла й досі десь бути ще якась група мисливців на порожняків, котра боролася з монстрами та рятувала дивних? Якщо це так, то я б дуже хотів її знайти. Я хотів би стати її частиною та використовувати свій дар для продовження справи мого діда тут, у Америці. Урешті-решт, можливо, цього він і хотів! Так, він ховав свої секрети від мене під замбк, але ж ключем до того замка він зробив ім'я, яким мене називав. Просто він надто рано помер, не встигнувши мені розповісти всього.

Отже, насамперед, щоб отримати відповіді на свої запитання, я мав би знайти єдину людину у світі, яка, імовірно, знала всі секрети Ейба.

Я мав би знайти Ейча.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

В очікуванні пані Сапсан ми тинялися по всьому периметру заднього двору. Була сьома дванадцять, і небо вже майже повністю почорніло. Я все поглядав на садовий сарайчик, на цю занедбану хатинку, ґратчасту дерев'яну конструкцію, яка стояла впритул до олеандрового живоплоту. Садову фазу свого життя моя мати пройшла кілька років тому, тож зараз цей сарайчик був просто притулком для бур'янів і павуків.

І от, рівно о сьомій п'ятнадцять, у повітрі пролунав електростатичний розряд, котрий ми одразу відчули на собі – він змусив Горація «ухнути», а довге волосся Клер піднялося й стало дибки, – а потім сарайчик засвітився зсередини. Це був короткий яскравий спалах, і сотні отворів у ґратчастих стінах, перш ніж почорніти знову, на мить стали білими. А потім ізсередини ми почули голос пані Сапсан.

– А ось і ми! – і, широко ступаючи, вона вийшла на траву. – А-ах! – вигукнула вона, вдихнувши на повні груди. – Як же подобається мені така година! – Вона глянула на всіх нас: – Вибачте, я спізнилася.

– Менш ніж на тридцять секунд, – сказав Горацій.

– Пане Портман, ви дещо збентежені.

– Я не дуже догнав, що тут сталося, – відповів я. – І де ви були. І... як?

– Це, – вона показала на сарайчик, – часова петля.

Я перевів погляд із неї на сарай:

– У моєму дворі була петля?

– Не була, а є. Я створила її сьогодні по обіді.

– Це ж кишенькова петля, – озвався Мілард. – Пані Сапсан, це пречудово! Я не думав, що Рада схвалює створення нових таких.

– Тільки цієї і тільки сьогодні, – сказала вона, широко усміхаючись від гордості.

– І навіщо ж вам петля із сьогоднішнього пообіддя? – спитав я.

– У кишеньковій петлі головне не час, який ти заکیلцьовуєш. Її перевагою є її надзвичайно маленький розмір, що робить її дуже простою для утримання. На відміну від звичайної часової петлі, цю треба перезаписувати тільки раз чи два на місяць, а не щодня.

При цих словах усі розцвіли веселими усмішками та стали збуджено переглядатися між собою, тільки я все ще був розгублений.

– Але що хорошого в петлі розміром із садовий сарай?

– Нічого як щодо сховища. Але такі петлі вкрай корисні як портали. – Вона опустила руку до кишені свого плаття та витягла звідти невеличкий латунний предмет, схожий на величеньку рушничну кулю зі зробленими в ній боковими отворами. – Із таким човником – це ще один із геніальних винаходів мого брата Бентама – я можу прошити цю петлю у зворотному напрямку та опинитися в його Панконтурконі. І вуаля! У нас є двері до Диявольського Акра.

– Прямо тут, – промовив я. – На задньому дворі.

– Ти не зобов'язаний приймати мої слова на віру, – сказала вона, випроставши руку в напрямку садового сарайчика. – Просто сходи і сам подивись.

Я зробив крок у той бік.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.